

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS, LJUBLJANA - LETO XXI - ŠTEVILKA 8-9 - SEPTEMBER 1980

naše gospodarjenje

ZAKAJ NE ZAŽIVI PROIZVODNJA V ZALOGU

Kralj Teodor

Postavljeno je vprašanje: V koliki meri so gospodarski rezultati mehanškega obrata v Zalogu v prvem polletju posledica trenutnih pogojev gospodarjenja.

Žal na vprašanje ne moremo odgovoriti neposredno s kazalci uspešnosti gospodarjenja za obrat Zalog, ker teh podatkov za prvo polletje ni na razpolago. Taki podatki obstajajo le za TOZD, o čemer smo široko razpravljali na zborih delavcev in ugotavljali relativno dobre rezultate.

Lahko pa govorimo o tem obratu na osnovi posrednih kazalcev gospodarskih dogajanj v zaloškem obratu. Naj navedem nekaj števil in nato še nekaj misli:

- za obrat Zalog je bila planirana proizvodnja za prvo polletje v vrednosti 5,6 milijarde starih din (po statističnih cenah);
- realizirana proizvodnja je znašala le 3,1 milijarde starih din;
- realizirana proizvodnja v prvem polletju leta 1979 je bila 6,4 milijarde starih din.

Lahko naredimo prvi zaključek: izvršili smo le 56 % plana za prvo polletje letošnjega leta in le 50 % obsega iz lanskega leta v prvem polletju.

- Na dan 15.8.1980 je bilo vključenih v proizvodnjo v zaloškem obratu 186 sodelavcev,
- na dan 15.8.1979 je bilo v obratu Zalog vključenih 252 sodelavcev.

Lahko naredimo drugi zaključek: v obratu Zalog se je zmanjšalo število sodelavcev za 66.

Iz gornjih zaključkov sledi tretji zaključek. Produktivnost zaloškega obrata je za obravnavano časovno obdobje padla 1,5x, ker je fizična proizvodnja znatno bolj padla, kot se je znižalo število sodelavcev.

Omenjeni podatki in zaključki na osnovi podatkov prav gotovo zaslužijo pozornost. Skušajmo nanizati nekaj razlogov za slabši uspeh:

a) Stabilizacijski ukrepi v našem gospodarstvu so tudi omejili možnosti za uvoz. Ker surovine v večji meri uvažamo, se srečujemo z velikimi problemi, ki so najbolj vezani na produkcijo v Zalogu. Karakteristika tega obrata je, da je avtomatiziran in zelo hitro njegova produktivnost pade ali naraste v odvisnosti od razpoložljivih surovin in naročil.

b) Veliko bolj izražena samostojnost in odgovornost za poslovanje s tujino vsake republike za sebe, je drugi element, ki je vplival na relativno visok zastoj produkcije v Zalogu.

Lažje pridobivajo devizna sredstva nekateri drugi proizvajalci embalaže v drugih republikah, kot mi. Seveda to ne velja za vse proizvajalce embalaže.

c) Kot tretji razlog za nižjo produkcijo v Zalogu, je splošen nižji porast proizvodnje v družbi. Namreč, tudi naši potrošniki, na primer proizvajalci lakov, imajo težave pri pridobivanju deviz za nakup surovin iz uvoza. Na manjšo produkcijo v Zalogu ta element vpliva predvsem zato, ker je tam locirana proizvodnja veder.

d) Samoupravni sporazumi s kupci naših izdelkov pomenijo velik pozitiven premik, vendar pa je to področje, ki zahteva veliko samostojnega ustvarjanja, če hočemo doseči v sporazumih zapisane cilje (pristopiti moramo k realizaciji členov sporazumov, ki nas organsko tesneje povezujejo v plansko celoto, saj le v okviru te celote lahko iščemo jasnejše perspektive zaloškega obrata, ki so močno zvezane s pridobivanjem deviz za nakup pločevine);

e) Vsem naštetim težavam lahko prištejemo probleme, ki nastopajo zaradi višjih cen repromateriala, zlasti bele pločevine. To povzroča

podražitev naših pločevink in njihovo manjšo privlačnost za kupce.

Iz nanizanih razlogov lahko sklepamo, da so stabilizacijski ukrepi v našem gospodarstvu krepko prispevali k zmanjšanju produkcije zaloškega obrata. Vendar pa je potrebno dodati, da tudi člani kolektiva nismo naredili prav vsega, kar bi lahko omililo zunanje negativne učinke.

Vprašanje je: Kaj narediti, da bi se stanje popravilo? Kratkoročno gledano ne vidimo razlogov za povečanje produkcije glede na prvo polletje. To predvsem zato, ker se bo delovanje zunanjih faktorjev v naslednjem polletju nadaljevalo v isti meri. Celo za doseg enake produkcije kot v prvem polletju bodo potrebni izjemni napor, zlasti na področju pridobivanja deviznih sredstev.

Najpomembnejše in tudi najtežje vprašanje, kako bo dolgoročno potekalo gospodarjenje v obratu Zalog. Če želimo odgovoriti na to vprašanje, je potrebno poudariti nekaj dejstev:

- obrat je opremljen z uvoženo tehniko, kar pomeni, da je v veliki meri odvisen od uvoza rezervnih delov;
- oprema obrata je na relativno visokem tehničnem nivoju, s tem pa je tudi vzdrževanje dražje;
- osnovni proizvodni material je bela pločevina, ki jo bo potrebno še naprej uvažati (po najbolj optimističnih napovedih vsaj še 5 let);
- pločevinka za konzerviranje hrane je izredno zahteven in različen (ekonomsko ter zdravstveno) izdelek;
- ozka specializiranost obrata poguje njegovo neelastičnost v smislu zamenjave proizvodnih programov;
- stalno naraščanje cene bele pločevine poguje podražitev našega izdelka, kar pa posredno vpliva na zmanjševanje povpraševanja (naši kupci namreč iščejo nove načine konzerviranja hrane);
- ker je hrana osnovna komponenta standarda ljudi, je tudi v bodoče pričakovati stalno družbeno kontrolo nad cenami konzerv in s tem tudi nad cenami pločevink;
- proizvodnja v Zalogu je odvisna tudi od letine, kar močno otežuje njeno planiranje;
- v zadnjih letih so se razvili obrati za proizvodnjo pločevinaste embalaže še v nekaterih drugih krajih Jugoslavije, kar utegne negativno vpli-

vati na povpraševanje naših izdelkov;

- večji del naših izdelkov pošiljamo kupcem, ki so zelo oddaljeni od našega obrata, kar znatno povečuje ceno izdelka (ne glede kdo to povečanje plačuje so učinki dražje- ga transporta na gospodarjenje Zaloga negativni) - to dejstvo postaja aktualno zlasti v zadnjem obdobju, ko smo priče nenehnega naraščanja cen energije, s tem tudi transporta.

Namesto zaključka bi podal misli.

Tovarne ne rastejo kot gobe. Tovarne so plod zavestnih akcij ljudi, saj le ti lahko vplivajo na usodo tistega, kar so zavestno zgradili. Usoda Zaloga je odvisna od vseh nas, ki živimo in delamo v Saturnusu. Večji napor, ti so zagotovo možni, lahko preskrbijo primerno mesto naši proizvodnji v okvirih jugoslovanskega gospodarstva. Rezultati teh naporov bi se morali pokazati tudi na področju socialne varnosti zaposlenih. Ne smemo pozabiti, da se v Zalogu proizvaja embalaža za hrano, ki je še kako potrebuje razvijajoči se svet. Ne smemo pozabiti, da naša država ima velike možnosti za proizvodnjo hrane. Te možnosti bo morala tudi iz političnih razlogov razviti. Danes se v svetu govori o energiji in hrani kot o dveh najbolj perečih problemih sodobnosti. Tudi skozi ta najširši okvir moramo razmišljati o sicer majhnem obratu v Zalogu.

Prav od rezultatov tega povezo- vanja je v veliki meri odvisno ali bo obrat v Zalogu v prihodnje posloval na lanskoletnem nivoju in ohranil že obstoječi asortiment ali pa bo prisiljen zmanjšati proizvodnjo in zožiti asortiman. Lahko pa se tudi zgodi, da bo potrebno razširiti asortiman in povečati proizvodnjo.

SATURNUS

Vse bolj postaja jasno, da moramo posvetiti posebno pozornost samoupravnemu sporazumevanju na relaciji proizvajalec surovine - predelovalec - porabnik pločevinke. Sedanji pogoji gospodarjenja silijo vse te, da svoje plane dolgoročno usklajujejo. Za nas je najbolj pomembno ugotoviti vrsto in količino izdelkov, ki jih bodo kupci v bodoče pri nas kupovali. Za prilagajanje tem zahtevam bo potrebno veliko tesnejše povezovanje s kupci.

ČIM VEČ DOMAČEGA REPROMATERIALA

Lovro Verčko, dipl.ing.

Naši izdelki zahtevajo kvalitetne materiale, takšne, da se tudi končni izdelki lahko primerjajo z enakimi v najbolj razvitih deželah, to velja tako za žaromete, kot za pločevinko.

Proizvodnja materialov za naše izdelke se je v zadnjih desetletjih zelo posodobila. To velja zlasti za pločevino, ki mora imeti posebne lastnosti. Z opremo, ki smo jo kupili zadnja leta, želimo izdelovati izdelke po sodobnih tehnoloških postopkih ter na strojih, ki so vezani na kvaliteto in določeni material. Naš napredek pa ni potekal skladno z razvojem proizvodnje osnovnih surovin. Naš najstarejši dobavitelj je Železarna Jesenice. V prvem povojnem desetletju (do 1955) je bila jeseniška železarna izključni dobavitelj HVT (hladno valjanih trakov), iz katerih smo izdelovali vse embalažne izdelke, razen pločevink za konzerve. V tistem obdobju smo predelali letno tudi do 3.500 T jeseniških HVT. V 60. letih se je to sodelovanje zmanjšalo le na debelejša materiale, ker je železarna zaradi tržnih potreb prenehala valjati pločevino debeline izpod 0,5 mm. Istočasno so ob porastu proizvodnje pločevink za konzerve nastale možnosti za uvoz bele pločevine tudi za druge izdelke. Tako smo iz bele pločevine, tega najkvalitetnejšega materiala, izdelovali tudi izdelke, ki niso brezpogojno zahtevali takšno surovino. Pred nekaj leti je Železarna Jesenice postavila novo hladno valjarno in od tedaj si ponovno prizadevamo, da bi tu nabavljali surovino za naše tehnične embalažne in ostale izdelke. Naši pogoji so vsekakor najzahtevnejši, tako da prva pločevina, ki je bila zvaljana v lanskem in letošnjem letu, predstavlja začetek novega obdobja in prizadevanj, da bi dobili osnovni material pri domačem proizvajalcu. Nadomestitev bele pločevine s HVT ni nobena novost in ob kvalitetnih dobavah za omenjene izdelke, ne bi smelo biti zaprek. V samem oblikovanju in izdelavi izdelkov ni razlik, največ težav se pojavlja pri lakiranju in tiskanju. Vse dosedaj navedeno se nanaša na izdelke iz embalaže, medtem ko smo za proizvode avtoopreme že od samega osvajanja v l. 1949 - 1950 uporabljali vedno le jeseniške HVT. Ker pa so bile možnosti uvoza ugodne, smo jih nadomestili s kvalitetnimi uvoznimi materiali, zadnja leta pa se skupno trudimo, da bi tudi tu dosegli odgovarjajočo kvaliteto HVT, ki nam jo narekujejo zelo zahtevni izdelki - paraboloidi za žaromete. Sedaj tudi obrat avtoopreme predeluje izključno

jeseniške HVT, katerih glavna napaka je, da kvaliteta ni vedno enakomerna.

Kot je znano, v domovini bele pločevine ne izdelujemo, to lahko pričakujemo v prihodnjih letih, vendar pa bo tudi ta proizvodnja vezana na uvoz polizdelkov, zato bo potrebno vložiti še veliko truda in sodelovanja, da bomo dobili odgovarjajoči izdelek, ki bo nadomestil uvoz.

Nadaljna surovina, poleg omenjenih, je Alu-pločevina. Tu je oskrba na domačem tržišču mnogo boljša. Po vojni so zgradili popolnoma nove kapacitete v Slovenski Bistrici (IMPOL), v Ražinah pri Šibeniku (Tvornica lakih metala Boris Kidrič) ter v Titogradu - Aluminijasti kombinati. V zadnjih letih pa so v Omišu zgradili tovarno polizdelkov. Z vsemi omenjenimi tovarnami sodelujemo že od samega začetka ter smo skupaj prekoračili že mnogo težav. Aluminijasto pločevino nabavljamo sedaj izključno na domačem tržišču, v glavnem pri slovenski tovarni Impol. S tem pa še ni rečeno, da je oskrba celotna in kvalitetno popolna. Potrebno bo še nadaljnje sodelovanje ter trud za napredek glede kvalitete in osvajanja novih materialov.

Popolnoma pa smo vezani na uvoz stekel za žaromete. Rezultatov iz domačih steklarn nimamo, kljub vložnim naporom in dogovorom s Steklarno Hrastnik in Steklarno Boris Kidrič v Puli. Obe steklarni ne želita osvajati te proizvodnje iz mnogih razlogov.

Poleg omenjenega nam na domačem tržišču ostaja še neosvojena plastika za avtomobilske svetilke ter nekateri laki in tesnilne mase za pokrovčke. V zadnjih letih smo tudi tu osvojili precej materialov, vendarle moramo še nadaljevati sodelovanje s tovarnami Helios v Domžalah in Savo v Kranju.

Kot vidimo, težave niso samo pri ustreznih službah v Saturnusu, veliko je odvisno tudi od naporov in volje industrije ter njenih razvojnih in proizvodnih oddelkov, da bi dosegli in dobili domače materiale, ki naj bi odgovarjali našim kakovostnim zahtevam in specifičnim potrebam.

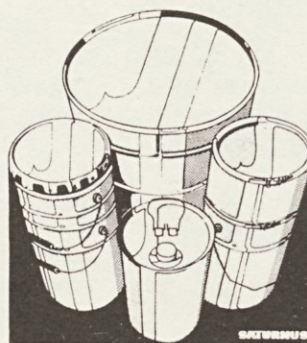
Pri osvajanju novih izdelkov smo vedno upoštevali možnosti naše orodjarne. Glede na njen napredek v zadnjih letih nam je to za v bodoče že olajšano, torej moramo za vse nove izdelke osvajati orodja doma. Podobno bi veljalo uvajati tudi za posebne naprave in stroje za proizvodnjo.

PREGLAVICE Z DEVIZAMI OSTANEJO

Ljubiša Savovič

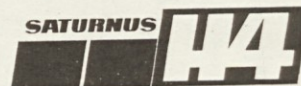
Kako komentirati podatke, ki ponazarjajo šestmesečno bilanco našega izvoza? Ostanimo zaenkrat pri naši največji temeljni organizaciji. Več kot trikratno povečanje izvoza, glede na prvo polletje 1979 ter 46 odstotno preseganje letošnjih izvoznih načrtov - to je le delček »računa«, ki bi v pogojih gospodarjenja na katere smo bili (raz) vajeni vsa dosedanja leta, pomenijo zvrhan kozarec optimizma. Vendar, ne da bi omalovaževali zares izredne napore in uspehe delavcev tozda in služb zadolženih za prodajo embalaže, se moramo v tem trenutku vprašati: Kaj pomenijo ti uspehi in odstotki (zlasti pa vsote »skrite« pod njimi) v sedanjih in pričakovanih pogojih nakupa repromateriala, ki ga nujno potrebujemo za normalen potek proizvodnje? Vprašanje lahko zastavimo tudi takole: Ali smo, kljub uspehom doseženim v prvem polletju, v manj kritičnem položaju, kot v začetku leta?

Brez pomislekov lahko odgovorimo da ne, vsaj kar zadeva vse tiste probleme, ki so tesno povezani s pogoji pridobivanja deviz. Če temu pristavimo, da se slej ko prej skorajda vsi bistveni problemi Saturnusa, zlasti pa TOZD-Tovarna embalaže, izkazujejo prav na tem »deviznem področju«, potem je kot na dlani, da je zelo malo prostora za besede »izvlekli smo se«.

S precejšnjo mero gotovosti lahko trdimo, da se bodo v naši proizvodnji še naprej pojavljale velike motnje. »Normalno poslovanje« je pojem, ki ga že dalj časa težko uporabljamo za označevanje našega gospodarjenja. Za bati se je, da bo uporaba postala še bolj neprimerna. Lahko poenostavimo: Marsikje bodo stroji stali oziroma bodo le delno zasedeni, vrsto izdelkov bomo morali opustiti ali vsak zmanjšati fizični obseg proizvodnje... in še bi lahko naštevali. Kaj pogojuje in bo pogojevalo te in podobne motnje ter v koliki meri in kje se bodo pokazale negativne posledice?

Če želimo odgovoriti na zastavljeno vprašanje, se moramo zavedati, da govorimo o temeljni organizaciji, ki je lansko leto nabavljala v tujini skorajda 3/4 materiala potrebnega za proizvodnjo, hkrati pa izvažala le 3 odstotke svoje proizvodnje (to leto je odstotek izvoza glede na celotno proizvodnjo višji za 2,7). Že v začetku leta smo ugotavljali, da nam za normalen potek proizvodnje v tej temeljni organizaciji primanjkuje več kot 15 starih milijard deviznih dinarjev. Naša prizadevanja (v delovni organizaciji sami in izven nje), da bi vsaj omilili posledice sprejetih restrikcij na področju uvoza in pridobivanja deviz, so se stopnjevala in ponekod dala pozitivne rezultate. Vendar so se hkrati stopnjevale tudi omejitve. Kljub temu je temeljna organizacija zaključila prvo polletje z dokaj sprejemljivim deviznim primanjkljajem.

Celotna delovna organizacija pa je imela celo devizni presežek, seveda na račun občutnega zmanjševanja proizvodnje in zaloga repromateriala. Tudi na tem področju je razvidno, da smo v precejšnji meri »žrtvovali« na račun lanskoletnih zaloga in možnosti nakupa deviz.

Kako bo šlo naprej?

Odgovor lahko razberemo iz analize strukture deviznih prilivov za prvo polletje in pričakovanje usode posameznih virov deviznih pravic glede na najnovejša ukrepe Zveznega izvršnega sveta. (Podatki se nanašajo na celotno delovno organizacijo, vrednosti pa so izražene v starih dinarjih).

V prvem polletju je struktura deviznih prilivov izgledala takole:

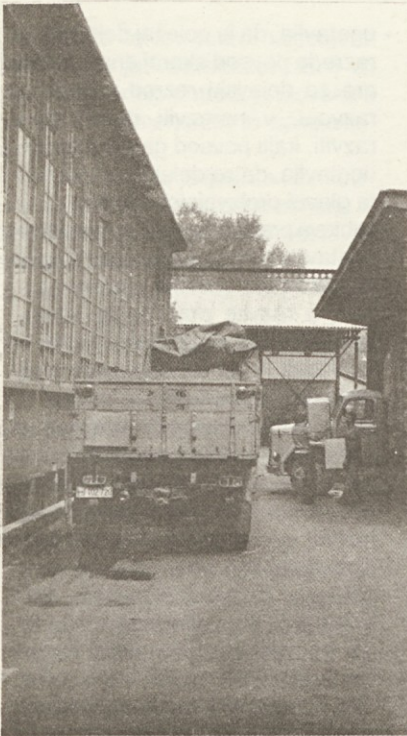
- Na osnovi lastnega izvoza smo pridobili 2 milijardi 170 milijonov;
- Nakupi po samoupravnem sporazumu 2 milijardi 80 milijonov;
- Nakupi na prostem deviznem trgu 311 milijonov;
- Pravice in poračuni prenešeno iz 1979. leta 1 milijarda 432 milijonov;
- Prilivi od samoupravnih sporazumov s kupci 467 milijonov.

Vsota vseh prilivov je nekaj manj kot 6,5 milijard din. Prvotni gospodarski načrt je predvideval, da bomo za leto 1980 potrebovali 33 milijard deviznih sredstev. Velika razlika med načrtovanimi potrebami in ustvarjenimi prilivi je nekoliko »preplavna«

zaradi zalog bele pločevine iz lanskega leta ter z zmanjšanjem fizičnega obsega proizvodnje. Tako je bilo potrebno narediti rebalanse načrtov, veliko skromnejše od tistih, ki smo jih sprejeli pričetkom leta. Dodajmo še, da se zaloge repromateriala nenehno zmanjšujejo.

Zdaj pa k nadaljnji usodi skromnih deviznih prilivov, oziroma se na sedanje pogoje pridobivanja pravic do uvoza in s tem povezane ukrepe zveznih in republiških izvršnih organov. Za pričakovati je spremembe pri posameznih postavkah virov deviznih pravic:

- a) Tudi v primeru, da bi v drugem polletju ohranili tempo rasti našega izvoza, kar je malo verjetno, bi bili prilivi deviz na osnovi lastnega izvoza zmanjšani. Namreč v prvem polletju smo imeli pravico razpolagati s 95 oziroma 80 odstotki deviz ustvarjenih z izvozom (prva številka je veljala približno za obdobje januar - april, druga pa april - julij). Obveznosti, ki jih je Slovenija sprejela v okviru načrta zvezne devizne bilance narekujejo, da slovensko gospodarstvo ustvari v drugem polletju zunanje trgovinski presežek. To je narekvalo pred kratkim sprejeti sklep, da se zgornja meja razpolagalne pravice z ustvarjenimi devizami spusti na 60 odstotkov. Skratka, po sedaj veljavnih predpisih lahko razpolagamo le s 60 odstotkov deviz, ki jih dobimo za blago in usluge na tujem tržišču.
- b) Navedena omejitev bo negativno vplivala tudi na možnost nakupa

deviz. Devizni tond pri SISEOT-ih bo premajhna mošnja za vse tiste gospodarske organizacije, ki nujno potrebujejo devize. Prednost bodo imele izrazito usmerjene gospodarske organizacije ter tiste organizacije, ki spadajo v takomenovane prednostne panoge. Oba kriterija sta zelo neugodna za Saturnus.

- c) Očitno je, da bo v takih pogojih vse manj delovnih organizacij, ki bodo lahko svoje devize prodajali na prostem trgu. To velja zlasti, če vemo, da so pri nekaterih devizno močnejših panogah, kot je turizem, zmanjšali odstotek samostojnega razpolaganja z devizami tudi na 20 odstotkov.
- d) Devizna rezerva iz 1979. leta je že skopnela.
- e) Kar zadeva prilivov na osnovi samoupravnih sporazumov s kupci embalaže lahko rečemo le to: Tudi dosedaj so kupci sodili v razred »deviznih revežev«.

Podoba zares ni preveč rožnata. Po nepotrjenih podatkih bomo lahko do konca leta uvozili repromateriala v vrednosti 600 starih milijonov. Ni potrebno pojasnjevati kaj pomeni ta vsota za našo delovno organizacijo.

PREŠERNOV KOLEDAR 1981

SLOVENSKE OTROŠKE PESMI iz zbirke tistih ljudskih in umetnih pesmi, ki jih otrok najprej sliši iz materinih ust, v izboru Janeza MENARTA in z ilustracijami Marlenke STUPICA.

Anton INGOLIČ: DELOVNI DAN SESTRE MARJE. Pripoved iz življenja medicinske sestre in njenega srečanja s problemi sodobnega življenja.

Stevan JAKOVLJEVIČ: VELIKA ZMEĐA. Kronika o razpadu kraljevske Jugoslavije, tako tragičnem za naše ljudstvo. Prod.dr. Miha LOKAR: ZDRAVJE V DRUŽINI. Poljudno pisana knjiga, polna dobrodošlih nasvetov za vsakogar, od otroka do starih ljudi.

Prod.dr. Miha LOKAR: ZDRAVJE V DRUŽINI. Poljudno pisana knjiga, polna dobrodošlih nasvetov za vsakogar, od otroka do starih ljudi.

PREŠERNOVA DRUŽBA
61000 LJUBLJANA
Borsetova 27

TELEX

NAŠA NOVA SVETILKA ZA SARAJEVSKEGA GOLFA

Ivo Ferbežar

Na zgornji sliki vam predstavljamo novi Golf 1980 in novo svetilko za to priljubljeno vozilo. Sarajevski TAS bo Golfa s tako svetilko predstavil tržišču v kratkem - predvidoma v septembru. V Saturnusu smo

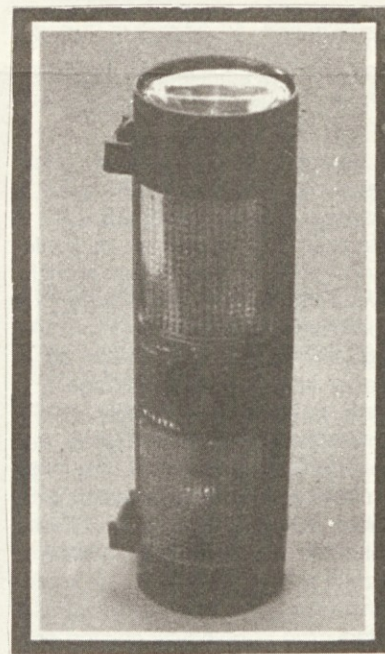
to, na pogled zelo lepo svetilko, osvojili v izredno kratkem času, kljub temu, da je dokaj zahtevna. Svetilka je predstavljena tudi v novem katalogu svetlobne opreme Saturnus - program 1980/1981.

OKNO V SVET

MULTIFUNKCIONALNA SVETILKA

imenujejo v ZR Nemčiji svetilko, ki jo vidite na tej sliki. Svetilka, ki bi lahko bila interesantna tudi za naš proizvodni program, skriva v moderno oblikovanem ohišju oranžni varnostni »žmigavec«, žarilec, zasilno rdečo pozicijsko svetilko, delovni žaromet, regulacijski gumb in možnost pritrditve. Vse to ponujajo v ZRN za približno 50 DM. Vsekakor zanimiv izdelek.

FI

DARILCE MLADIH MLADIM

je postala doza za cigarete, ki jo prodajajo v trgovinah z darili preko meje. Je iz bele pločevine, barvna litografija pa prikazuje romantične zgodovinske motive iz »dobrih starih časov«.

AP

SKUPNI PROBLEMI DELAVSKEGA RAZREDA

Prinčič Ksenija

Sindikalne organizacije, udeležene svetovne sindikalne konference o razvoju, so se aprila 1980 sestale v Beogradu, da bi proučile vso resnost sodobnega ekonomskega in socialnega položaja v svetu in se odločile, da bodo prikazale svoje poglede in predloge akcij za reševanje teh problemov ter izgradnjo in postopno uvajanje v redno življenje novega sodelovanja, enakopravnosti in vzajemne koristi, v interesu miru in napredka ter za dobrobit delavskega razreda in narodov vseh držav.

Organizatorji konference so bili vse tri italijanske sindikalne centrale, dve francoski sindikalni centrali ter alžirski in jugoslovanski sindikat. Na pripravljanih sestankih so organizatorji poiskali izhodišča za sodelovanje. Sklenjeno je bilo, da se bo konferenca ukvarjala samo z vprašanjem razvoja.

Zaradi političnega stanja v svetu, ki nam je vsem poznan, na konferenco niso povabili Izraela, Afganistana in Kampučije. To je v nekem smislu okrnilo univerzalnost konference, vendar je bilo to hkrati žrtveno jagnje za napredek v sindikalnem gibanju. Povabljenih pa je bilo nekaj več kot 190 sindikalnih organizacij ter predstavniki skupščine ZN in njihovih specializiranih agencij.

Še nekaj dni pred koncem prijavnega roka je bilo komaj 50 prijav, v glavnem iz neuvrščenih držav. To je bilo znamenje za preplah, da konference ne bo, vendar do tega ni prišlo. Zveza sindikatov Jugoslavije, kot operativni organizator je v začetku tega leta kontaktirala z velikim številom povabljenih sindikalnih organizacij in to je nedvomno prispevalo k pospešenim prijavam zadnjih dni več kot 130 sindikalnih organizacij, to pa je številka, ki je preseгла vsa pričakovanja. Žal pa se niso v takem številu, kot bi bilo potrebno in željeno, prijavile razvite države, da bi lahko na konferenci enakopravno in obojestransko odgovorno obravnavali celotno problematiko razvoja ter položaj svetovnega delavskega razreda in vseh njegovih delov ne glede na to kje so, v razvitih ali nerazvitih državah.

Iz zahoda je prišlo le kakšnih 15 sindikalnih organizacij. Sovjetski sindikati se do zadnjega trenutka niso prijavili na konferenco, ker so vse do »pet minut do dvanajste« merili utrip svetovnega sindikalnega gibanja, kako bo reagirala v zvezi z Afganistanom.

Tudi Kitajski sindikati si niso polomili nog, da bi se čimpreje prijavili. Resnici na ljubo je treba povedati, da so sicer od vsega začetka podpirali sklicanje konference, vendar so dolgo razmišljali ali naj pridejo ali ne. To je tudi razumljivo zaradi njihovega

znanega stališča do situacije v Afganistanu, hkrati pa nesprejemljivo glede na zunanjo politiko Kitajske, ki se že več let močno odpira v svet. Prijavili so se v zadnjem trenutku. To je bil vsekakor velik dogodek, kajti kitajskih delavcev že desetletja ni na mednarodnem prizorišču. To je bil resnično dogodek, ki so se ga mnogi razveselili.

Zelo pomembno je, da so na Konferenco prišli tudi predstavniki Združenih narodov in njihovih specializiranih agencij, ki se intenzivno ukvarjajo s svetovnimi problemi razvoja ter so zato pristojni govoriti tudi o problemih, ki zadevajo delo sindikatov. Predstavniki Združenih narodov so zelo aktivno sodelovali v razpravi in tako prispevali k uspehu Konference, sami pa so imeli priložnost slišati na tako velikem zboru mnenja svetovnega delavskega gibanja o najbolj aktualnih problemih razvoja. Hkrati je to gibanje izreklo enotno kritiko na račun počasnega uresničevanja sklepov, ki so jih Združeni narodi sprejeli.

Delo komiteja ni bilo lahko. Nasprotno, tu so prihajala do izraza vsa tista nasprotujoča si mnenja in stališča, s katerimi so delegacije prišle na Konferenco. Zato je delo napredovalo zelo težko. Obstajala je bojazn, da se bodo delegati razšli brez sklepnega dokumenta. To se ni zgodilo v prvi vrsti zaradi prepričljivega nastopa držav v razvoju in nerazvitih držav, ki domala vse pripadajo gibanju neuvrščenih. Predstavniki sindikatov teh držav so se odločno postavili po robu vsem tistim, ki so tako ali drugače zavlačevali konferenco in jo hoteli pokopati še pred njenim koncem. Naj navedemo samo en primer »kresanja« različnih mnenj. Predlog resolucije je zahteval od vseh držav, ne glede na to ali pripadajo socialističnemu ali nesocialističnemu svetu, da pokažejo maksimum odgovornosti za razvoj dežel v razvoju in nerazvitih držav. Predlagatelji amandmaja so trdili, da socialistične države nimajo enake odgovornosti za »tretji svet« kot kapitalistične države. Okoli takšnih in podobnih vprašanj se je ostrila razprava, vendar na ravni strpnosti. Kljub vsemu je sklepní dokument (deklaracija) bil sprejet, kar lahko štejemo kot začetni korak k upoštevanju pogledov in stališč celotnega delavskega gibanja na sodobne probleme sveta.

Sprejeta deklaracija obravnava predvsem:

- probleme razvoja v svetu
- probleme nerazvitih držav in držav v razvoju
- obsoja delovanje nadnacionalnih družb in njihovo razdiralno moč na področju razvoja

- obsoja rast inflacije, katere breme morajo stalno nositi delavci in delavske množice v posameznih državah in v svetu sploh
- neomejeno podpira novo mednarodno ekonomsko ureditev
- obsoja imperializem, kolonializem, rasizem, apartheid in vse druge oblike dominacije
- podpira enotnost in soodvisnost v mednarodnih odnosih
- obsoja razmere v Namibiji in Južni Afriki
- podpira Arabce, posebno še Palestince v njihovih upravičenih zahtevah
- zahteva, da se v mednarodnih odnosih namesto sile uporabljata aktivna koeksistenca in detant
- pozdravlja neodvisnost Zimbabveja
- obsoja politiko in prakso destabilizacije v svetu
- ugotavlja, da sodelujejo nerazvite države in države v razvoju v svetovni industriji samo z 8 % in postavlja v tej zvezi vprašanje, kaj je s cilji ZN, da te države do konca XX. stoletja povečajo svojo udeležbo v svetovni industriji na 25 %. Če se bo nadaljeval sedanji razvoj, ta cilj ne bo nikoli dosežen
- obsoja Bretton-Woodski mednarodni denarni sistem
- zahteva večji in pravičnejši prenos tehnologije in znanja
- ugotavlja, da je velik del svetovnega prebivalstva lačen
- zahteva na vseh delovnih mestih življenske in delovne pogoje, ki so vredni človeka XX. stoletja
- ugotavlja, da dežele v razvoju in nerazvite dežele niso krive za povečano brezposelnost v razvitih državah;
- obsoja strategijo neenakomernega in nestabilnega razvoja v svetu;

- ugotavlja, da je položaj delavskega razreda povsod skoraj enak, pa naj gre za delavski razred v deželi v razvoju, v nerazviti deželi ali v razviti, kajti povsod ga izkoriščajo;
- ugotavlja, da so delavci vsega sveta glavni proizvajalci dobrin;
- zahteva pravico do dela in zaposlitve;
- postavlja osem načel boja za novo moderno ekonomsko ureditev;
- poziva razvite države, da se zavzemajo za zmanjšanje razlik v razvitosti in da se odpovedo egoizmu na tem področju;
- zahteva enako angažiranost tudi od socialističnih držav, posebno kadar gre za pomoč nerazvitim državam;
- nerazvitim državam svetuje, da kar najbolj uporabljajo lastne vire in se opro na lastne sile;
- zahteva, da se spodbujanje, oblikovanje in uresničevanje vsega tega na vseh ravneh vključijo tudi sindikati.

Na koncu deklaracija predvideva, da se z njeno vsebino seznanijo tudi vsi šefi držav in vlad na svetu. Sprejet je sklep, da sklepní dokument pošljejo vsem državnikom sveta in generalnemu sekretarju ZN.

Na podlagi povedanega, kakor tudi sklepov in razprav na tej konferenci, je mogoče ugotoviti, da je bilo to po 32 letih najuspešnejše mednarodno sindikalno srečanje. Jugoslavija je na konferenci vnovič potrdila ugled tvornega elementa v mednarodnih odnosih. Če tega zbora ne bi organizirala Jugoslavija, ga spričo situacije, ki je v svetu, ne bi organizirala nobena druga država, in to je priznanje, ki nas zavezuje. Zato je več kot potrebno, da smo s to konferenco, kakor tudi o seveda vseh drugih, na katerih je Jugoslavija uspešno nastopala v zadnjih 20. letih, seznanjeni vsi delovni ljudje.

V BEOGRADU KONGRES O HRANI

Te dni potekajo intenzivne priprave na drugi kongres o hrani, ki naj bi se pričel novembra v Novem Sadu. Predvidevajo, da bo beseda tekla o vključevanju Jugoslavije v mednarodno delitev dela ter o možnostih večjega izvoza hrane. Ta problematika je postala v luči stabilizacijskih ukrepov še bolj aktualna kot sicer. Po mnenju naših strokovnjakov kmetijstvo lahko veliko pripomore k zmanjšanju jugoslovanskega plačilnega primanjkljaja.

Naša dežela ima vse pogoje za povečanje kmetijske proizvodnje. Po besedah inženjerja Lule Petkovića je

predpogoj za to nenehno izboljševanje kakovostnega nivoja v našem agrokompleksu. Četudi jugoslovanska poljedelska proizvodna še ni sposobna zadovoljiti vseh domačih potreb je vse bolj prisotna nagnjenost k osvajanju deviznega tržišča. Res je, da vse več izvažamo. Tudi število interesentov za naše kmetijske izdelke je vse večje. Velikanske, pa vendar ne zadostne, uspehe dosegamo tudi na področju izvoza kmetijske

ZNANJE IN ZDRUŽENO DELO

Sodobna delitev dela ni naklonjena izobraževanju vsevedežev. Bolj ali manj vsako delo potrebuje človeka z ustreznim usmerjenim in specializiranim znanjem.

Pri usposabljanju ljudi za učinkovito vključevanje v družbene odnose in delo moramo ločevati dve sestavini procesa izobraževanja:

- osnovnošolsko in usmerjeno izobraževanje;
- funkcionalno - specialistično izobraževanje.

V splošni družbeni delitvi dela je prva sestavina izobraževanja naloga rednega šolskega sistema (od male šole do fakultete).

Glavne naloge šolskega sistema bi morale biti:

- Posredovati mladini pozitivne humanistične vrednote, oziroma vzgajati mlade v duhu pridobitve socialistične morale in etike;
- pod geslom »Delu čast!« privzgojiti mladini delovne navade;
- posredovati primerno količino splošnega in usmerjenega znanja, zato, da se bo lahko vsakdo hitro specializiral, tj. funkcionalno usposobil za delo, ki ga bo po šolanju opravljal.

Prvi nalogi sta predvsem nalogi nižjih izobraževalnih stopenj, kar pa ne pomeni, da na višjih lahko zanemarimo humanistične vzgoje in razvijanje ljubezni do dela. V preteklosti smo dajali vse preveč poudarka tretji nalogi - formalnemu usposabljanju mladih ljudi - pri tem pa smo pogosto pozabljali na prvi nalogi.

Funkcionalno-specialistično izobraževanje mora slej ko prej biti osnovna naloga organizacij združenega dela. Za takšno izobraževanje je potrebno zadolžiti vodje na vseh ravneh, ki bi dokajšnji delež svojega

rednega delovnega časa posvetili usposabljanju novih delavcev, pri tem pa naj bi jim izdatno pomagali izobraževalni centri znotraj delovnega kolektiva. Pomoč pa naj bi tudi zagotovile zunanje institucije, ki se ukvarjajo s tovrstnim izobraževanjem. Le s takim načinom dela bomo lahko usposobili dober kader, hkrati pa izpodbijali občutek zanemarjenosti pri mladih strokovnjakih, ki smo mu sedaj pogosto priča. Zavedati se moramo dejstva, da je boleče, če mlad človek čuti in misli, da je družbeno nekoristen. Vsak sistem nagrajevanja, ne glede na njegovo kakovost, bo neuspešen, če bodo ljudje imeli občutek, da ne morejo ponuditi na delovnem mestu vsaj večji del tistega česar so zmožni.

Za bolj preprosta in rutinska dela je potrebno določeno specializirano znanje. Če delavec tega nima, bo slabo delal. Če pa delavec ima znanje, ki je po njegovem mnenju primerno za bolj zahtevna dela od tistih, ki so mu zaupana, bo to delo opravljal z manjšo učinkovitostjo, sorazmerno razkoraku med zahtevnostjo zaupane mu delovne naloge in njegove osebne aspiracije (pričakovanja).

Ne smemo pozabiti, da izobraževanje ni zastoj. Plačuje ga združeno delo. Zato se prav to združeno delo mora primerno vključiti v splošno načrtovanje vseh sestavin procesa izobraževanja in vzgoje. Tako se bo lažje uveljavljavila misel, da je vsako delo koristno in častno ter bo lažje z ustrežno selekcijo (»pravega človeka za pravo delo«) »opravičiti« izdatna finančna sredstva. Skratka: denar namenjen izobraževanju mora postati koristna investicija. Pri tem pa ima združeno delo nemalo odgovornosti.

Mitja Removš

(Informacijo posredoval, SAVEZ
INŽENJERA I TEHNIČARA JUGO-
SLAVIJE)

opreme in tehnologije (to predvsem velja za izvoz v dežele v razvoju). Za sedaj izvažamo gotovih kmetijsko-prehrambenih izdelkov v višini 700 milijonov dolarjev. Vendar je to daleč pod našimi zmogljivostmi - naravnih tehnoloških, znanstvenim in kadrovskim potenciali so veliko več.

Referatov, pripravljenih za drugi kongres, je za enkrat 60, največ iz Hrvaške, Vojvodine in Srbije. Avtorji so naši znani znanstveniki, sodelavci raznih institutov in ustanov, ki se ukvarjajo s problemi poljedelstva. Razveseljivo je, da so svoje referate pripravili tudi strokovnjaki, ki so zaposleni v neposredni proizvodnji.

V pripravah se že kažejo tudi nekatere naše stare slabosti, zlasti kar zadeva sodelovanje ključnih delovnih organizacij. Namreč, k sodelovanju so povabljene velike trgovske organizacije kot so General-eksport, Astra, Agrovovodina ter bančne organizacije, ki imajo veliko vlogo pri kreditiranju izvoza in pospeševanju poljedelstva, vendar je

odziv zelo majhen. Tudi samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino se niso zadovoljivo odzvale. Najbrž bo potrebno na kongresu tudi o teh relacijah spregovoriti kakšno besedo.

PREŠERNOVA DRUŽBA

61000 LJUBLJANA

Borsetova 27

Priporočamo

DOBRO IN POCENI BRANJE

Leto se je prevesilo v drugo polovico in ljudje bomo spet nekoliko bolj segali po knjigah. To nam je potrebno, za razvedrilo, za izobraževanje, za kulturno osveščanje. Vedno bolj se zavedamo pomena kulture za ohranjanje in razvijanje zdravih medčloveških odnosov, za vzgojo delavca v samoupravnem socialističnem delovnem procesu. Nenazadnje je ta pomen že potrdila zgodovina, saj smo Slovenci kot narod v veliki meri ohranili tudi po zaslugi naših pesnikov in pisateljev, zavednih sinov in hčera svojega ljudstva.

Žal nam tržne zakonitosti nemalo krat maličijo prizadevanje za izpolnjevanje kulturnega poslanstva tudi na področju založništva. Tako delavec na slovenskem knjižnem trgu včasih dobi knjigo, ki ga ni vredna, po ceni, ki mu je ne bi bilo treba plačati. Prešernova družba se že vrsto let upira takšni komercializaciji in v veliki meri nam to uspeva.

»LJUDSKA KNJIGA«

zbirka romanov iz svetovne književnosti

- Richard Rive: **Obsedno stanje**, roman iz življenja temnopoltih junakov, ujetih v ozračje nasilja in policijske strahovlade po mestih rasistične Južne Afrike. Zlasti vreden naše pozornosti zdaj, ko je nasilje v Južni Afriki ponovno v ospredju svetovne javnosti. (Izšla)
- W. Somerset Maugham: **Tesno domovanje**, mojstrsko opisana doživetja značilnih maughamovskih junakov sredi eksotičnega sveta južnoazijskih otokov, polna presemetljivih in vendar prepričljivih spoznanj. (Izšla)

3. Henri Troyat: **Pajek**. Z izredno umetniško močjo napisan roman o mladem Gérardu, čigar boleštna navezanost na sestre in mater opozarja na usodnost takšnih skritih nagnjenj v nas samih. Avtor tudi pri nas znanih biografij o Puškiju, Lermontovu in Tolstoju je za to delo prejel najvišje francosko priznanje - Prix Goncourt. (Izšla)

4. Carlo Sgorlon: **Bogovi se bodo vrnili**, pripoved o nezakonskem furlanskem otroku, ki v svojem 27-letnem potepuškem življenju spozna bradko usodo svoje od nekdanje tlačene domovine. Bogovi se bodo vrnili, vendar ne bogovi oblastnikov... Trpljenje ni bilo zaman, ni se izgubilo v tisočletnem mlinu časa. (Izšla)

5. Josef Hen: **Jokohama**. Delo je duhovito odkrit, živahno pisani prikaz sedanjega življenja na Poljskem, kakor ga spoznava Američanka, ki skuša prek Varšave in Moskve priti na Japonsko.

6. Kurt Vonnegut, ml.: **Mačja zibka**. Napol utopičen, napol znanstveno fantastičen roman, eno najmočnejših del novega humanizma, najboljšo delo avtorja »Klavnice 5«, »Zajtrka prvakov« in mnogih drugih, tudi Slovincem že znanih pripovedi.

Naročnina za vseh 6 knjig je 440, din, poravnate pa jo lahko tudi v treh obrokih, najkasneje do konca leta 1980.

Štiri od šestih knjig so že izšle in vam jih lahko takoj pošljemo po pošti. Dve bosta izšli oktobra. Po izidu zadnjih dveh knjig bodo knjige v prosti prodaji vsaj 100 odstotkov dražje.

Naročilnico lahko dobite v informativni službi DO Saturnus.

MODRE IN MANJ MODRE

Ni najhuje če obupuješ. Hujše je, če se na obup navadiš.

Humor je rešilni pas za plavanje po reki življenja.

Če bi žene vedele kaj si mislijo tajnice o njihovih možeh, bi imele eno skrb manj.

Kar kupi en neumni, sto pametnih ne mora prodati.

Lačen pes se ne boji palice.

Maska pade, a človek ostane.

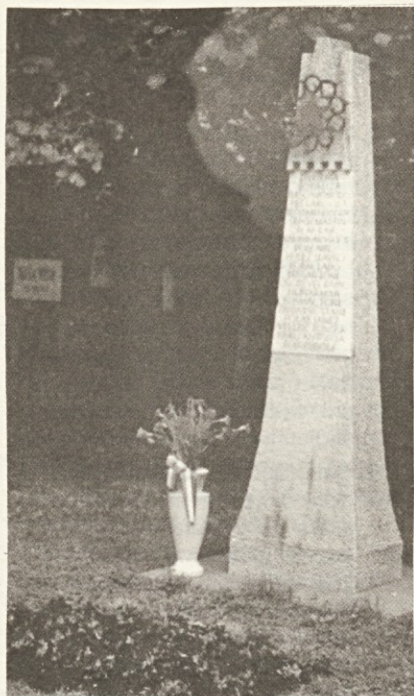
Ni važno kaj prosiš, temveč kako prosiš.

Lačen misli, da se ne bo nikoli nasitil, a siti, da ne bo nikoli lačen.

Ženske so kot prevodi: lepe niso zveste, zveste niso lepe.

Če naletiš na pot brez ovir, tedaj bržkone ne pelje nikamor.

Kdor zna ohraniti skrivnost zase, ostane sam svoj gospodar.

V SPOMIN NA VIDO

Smrt se upira seštevanju let, ubita mladost surovi logiki minevanja. Vidi Pregarc bi jih danes našli blizu 60, pa vendar živi le Vida Pregarc - mlado, dvajsetletno dekle. V Saturnusu delajo Vidini vrstniki, še več je tistih, ki so v našem kolektivu delali 1942. leta. Prvi so mogoče poznali Vido, drugi so poslušali zgodbo o dekletu, ki sicer ni jurišala na tanke, pa je vendar legenda. Pravimo 1962 leta, ker je takrat izšla posebna izdaja - Glasa Saturnusa, brošura posvečena Vidi. Toda, v Saturnusu je največ »rodenih tek poslije velike bitke«. Mladi se ustavljajo ob spominski plošči, ob pomenku starejših... in želijo vedeti, kdo je Vida Pregarc. V uredništvu smo pobrskali po starih številkah Glasa Saturnusa... in našli jubilejno številko iz leta 1962. Veliko ljudi ni prebralo, izvodov pa je premalo. Odločili smo se, da del te brošure posredujemo članom kolektiva ob 38. obletnici smrti Naše Vide. L.S.

Delavci Saturnusa, tovarne kovinske embalaže in avtomobilске svetilne opreme, so že v začetku leta ustanovili v vseh treh temeljnih organizacijah posebne odbore za stabilizacijo ter še enak odbor na ravni skupnih služb. Ukrepi za izboljšanje gospodarjenja, ki so jih ti odbori predlagali in delavci sprejeli, so bili vnešeni v gospodarski načrt posamezne TOZD in tudi delovne organizacije. Tako seveda ukrepi niso ostali le besede, ampak so se zanje zadoženi delavci v Saturnusu še kako trudili, da bi jih uresničili. Težave, ki so se letos zgrnile nad naše gospodarstvo, seveda niso zgrešile 1800-članskega kolektiva Saturnusa, pa se je ta zato moral otepati v prvi vrsti težav pri preskrbi s surovinami, težav zavoljo pomanjkanja deviznih sredstev, težav zaradi cen in ne nazadnje tudi težav, ki jih je odplačevalcem inozemskih kreditov in uvoznikom surovin prinesla devalvacija dinarja.

»Najbolj so nas prizadele omejitve uvoza ter težave z devizami,« nam je povedal inž. Lovro Verčko, vodja razvoja v Saturnusu. »Zavoljo tega smo se že v začetku leta lotili energičnih ukrepov, da bi čimveč uvoženih surovin nadomestili z domačimi, tudi za ceno slabšega poslovnega rezultata — toda vsaj delali smo — da bi čimbolj povečali izvoz ter še na druge načine preskrbeli manjkajoče devize v vrednosti 157 milijonov dinarjev. Lotili pa smo se tudi izdelave še vrste drugih, čisto notranjih stabilizacijskih ukrepov, kot so varčevanje z materialom, boljše izkoriščanje delovnega časa itd., s katerimi smo tudi prigrisodarili marsikateri dinar.«

O notranjih ukrepih smo se pogovarjali s članoma stabilizacijskih komisij v obeh proizvodnih TOZD Saturnusa. Andrejem Cvetkom iz TOZD Embalaža in Janezom Jančarjem iz TOZD

Avtooprema.

»Stabilizacijske ukrepe velja razdeliti na dve skupini,« nam je dejal Janez Jančar. »V prvo skupino sodijo naša prizadevanja za doseganje čimvečjega obsega proizvodnje, v drugo pa prizadevanja za zmanjšanje vseh vrst stroškov.«

Tako so v Saturnusu predvsem povečali napore za večjo prodajo izdelkov na tuje. Uspehi niso izostali: na tuje so precej povečali celo prodajo embalaže, pri izvozu avtoopreme pa zavzemajo vse vidnejše mesto tako imenovani neposredni kupci, kot so VW, Hella in drugi. Trudijo se tudi, da bi zapiranje trga za prodajo embalaže v bratskih republikah v kar največji meri nadomestili na slovenskem trgu.

Veliko truda so vložili v nadomeščanje uvoženih surovin z domačimi in v zadnjem času tudi v preusmerjanje proizvodnje na tiste izdelke, ki jih lahko izdelujejo iz domačih surovin. Pri avtoopremi je nekaj več problemov, kajti nobena domača steklarna ne mara izdelovati stekel za žaromete. Za pepelnik namreč ne iztrži kaj dosti manj, kot za steklo avtomobilskega žaromete, izdelati žaromet pa je seveda vse kaj drugega, kot vliči steklo v kalup za pepelnik. Devizna sredstva namenjajo predvsem za uvoz nujno potrebnega reprodukcijskega materiala ter za uvoz reprodukcijskega materiala za tiste izdelke, ki se jih zelo izplača izdelovati.

»Zmanjšali smo tudi število zaposlenih, s tem da ne jemljemo novih delavcev in ne pokrivamo fluktuacije,« je dodal Andrej Cvetko. »Tako smo tudi s tem precej povečali proizvodnost in znižali stroške.«

Boj za znižanje stroškov, ne samo v proizvodnji, je še ena izmed nalog, zapisanih v gospodarskem načrtu Saturnusa.

V prvi polovici leta so v Saturnusu kar zadovoljivo razrešili vse

proizvodne probleme in čeprav rezultati poslovanja niso blesteli, delavci vendarle niso razočarani, saj letošnji obeti prav gotovo v gospodarstvu niso rožnati. Pomembno pri tem je, da so družbenopolitične organizacije uspele vključiti praktično vse delavce v »akcijo« za boljše gospodarjenje, da torej zasluge za dokaj dobro uresničevanje zavljenih nalog delijo tako delavci obeh proizvodnih TOZD kot TOZD Orodjarna in vzdrževanje pa tudi delavci skupnih služb.

DE 23. avgusta 1980

Boris Rugelj

Ves kolektiv zavihal rokave

»Stabilizacijska prizadevanja smo vključili seveda tudi v naš razvojni načrt,« je za konec pogovora dodal inž. Lovro Verčko.

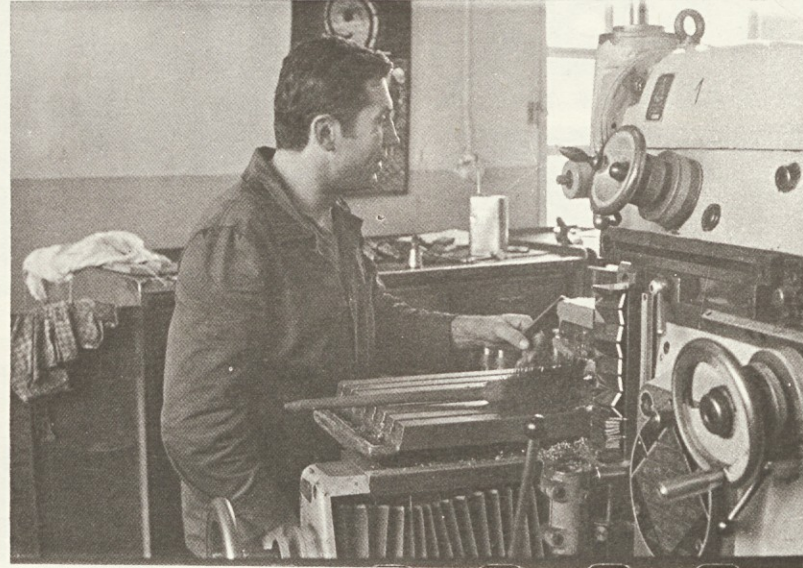
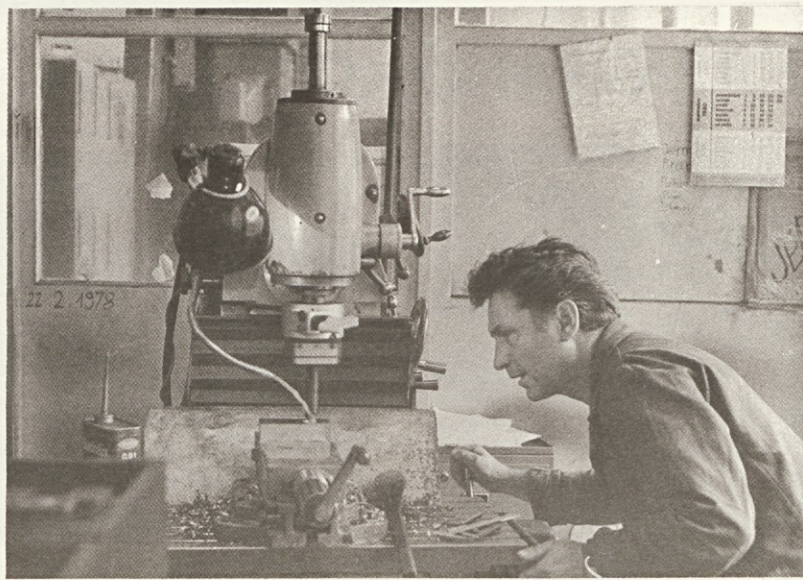
»V naslednjih letih naj bi omejili rast izdelkov v TOZD Embalaža, hitreje povečevali proizvodnjo in izbor izdelkov v TOZD Avtooprema, močneje pognali proizvodnjo orodij za trg v TOZD Orodjarna. Pripravljamo pa tudi takšen proizvodni program, ki naj bi dolgoročno zagotovil izvoz in seveda prodajo doma ter pri katerem naj bi uporaba uvoženega materiala dopuščala uravnoteženje izvozno-uvozne bilance Saturnusa. Program naj bi bil delovno intenziven, toda s pretežno udeležbo visokokvalificiranih kadrov.«

SPOMINSKA PLOŠČA NA DVORIŠČU SATURNUSA... Na tem mestu, 31. avgusta 1942 leta ob 22.45 uri, so italijanski vojaki »kaznovali« nepokorno dekle - Našo Vido. Posmehljivo in ponosno zrenje mladih oči je zmedlo tudi krvnike. »Soldato«, pobran nekje med Kalabrijo in Tirolo, je spustil solze ... in streljal.

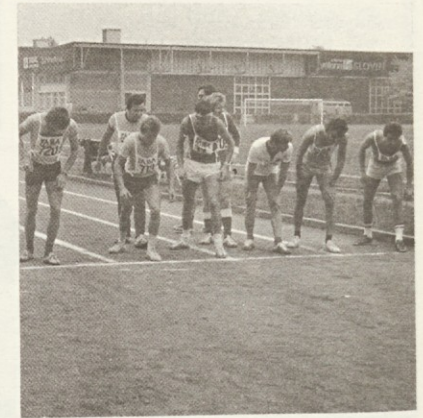
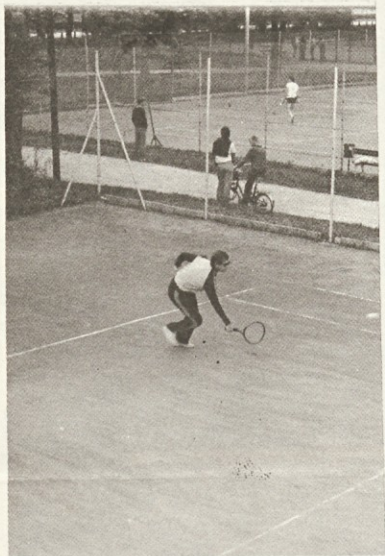
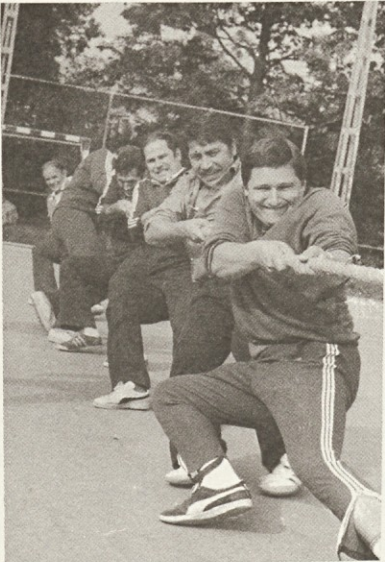
Z OBČINSKEGA TEKMOVANJA KOVINARJEV

Pripravnica: L. Savović in V. Pokoren

RAZIGRANO KODELJEVO

Trudila sta se - L. Savović in V. Pokoren

V spomin Vide Pregarčeve

Zdi se nam, da smo jo vsi poznali — tudi tisti, ki je nismo nikdar videli. Njeno ime je postalo živo kakor legenda. Razmeroma kratek čas je delala v naših Mostah, v Saturnusu, v najbolj črnih dneh okupacije in krvavega fašističnega nasilja. Poprej je delavke in delavci niso poznali. Tudi aktivisti so bili spočetka nezaupljivi. V tovarno je prišla pozimi leta 1942 — mlado, lepo, živahno dekle; kar premlado in preveselo za tiste čase, preveč odkrito na prvi pogled v tistih dneh, ko si moral biti previden in nezaupljiv zmeraj in povsod ...

Ob njenem imenu oživi vse tisto predvojno in medvojno borbena vzdušje v naših tovarnah, kjer so delali najnaprednejši delavci. Ko je izbruhnila vojna z vsemi neslučenimi strahotami okupacije, je bila večina delavcev pripravljenih. Namreč pripravljenih na vso tisto drobno, vsakdanjo revolucionarno dejavnost, ki se ni omejevala le na plačevanje članarine za OF, marveč je povezovala množice v moralno in politično silo, na kateri je slonela narodnoosvobodilna borba; ne le da so se iz tovarn mobilizirali prvoborci, marveč so bili tovarniški kolektivi žarišče organiziranih akcij proti okupatorju; kolektivi so ne le zbirali orožje, denar, material in tako dalje, za partizane, marveč so marsikje celo skrivaj izdelovali številne pomembne izdelke — ponekod tudi strelivo — za partizane.

Le redki kolektivi pa so se mogli popolnoma zavarovati pred izdajalci, plačanci, okupatorjevimi hlapci in kapitalističnimi, policijskimi provokatorji. Okupator je mel dovolj pomagačev, ki so vohunili, kdo plačuje članarino za OF, kdo bere Poročevalca in je naklonjen narodnoosvobodilnem gibanju. Toda to gibanje se je tako razraslo v okupirani Ljubljani že v letu dni po okupaciji, da okupator ni več opravil s posameznimi aretacijami. Zato je začel zlasti leta 1942 množično preganjati, zapirati, obsojati in streljati zavedne ljudi. Vlak za vlakom z izgnanci je vozil naše ljudi v taborišča, katerih imena so nam še danes neprijetna. Zaporji so bili prenapoljeni s talci, skoraj dan za dnem je okupatorjeva soldateska streljala talce — jutranji strelji so naznanjali še en črn dan sužnosti.

Kolektiv Saturnusa je bil znan že pred vojno kot eden naših najbolj borbenih. V njem so delali številni naši poznejši prvoborci, prekaljeni komunisti. Smeli bi reči, da je predvsem delavstvo v Saturnusu vtisnilo Mostam pečat proletarskega kraja v dobrem pomenu besede. Kdor bo kdaj hotel pisati zgodovino delavskega in narodnoosvobodilnega gibanja v Mostah, bo moral vsekakor upoštevati dejavnost in historijat kolektiva Saturnusa. Najbrž pa se bo moral ustaviti tudi pri več posameznih imenih. Vida Pregarčeva seveda ni edino ime, ki ga bo treba zapisati v krajevni zgodovini delavskega gibanja v Mostah, toda to je nedvomno eno najsvetlejših imen, ime žrtve, ki bo svetilo med imeni pravih junakov.

Ko je Vida februarja 1942 prišla v Saturnus, delavke in delavci, pa tudi pisarniško osebje o njej niso vedeli skoraj nič. Govorili pa so, da Vida zna italijansko in da je tolmač za italijanščino. Vedeli so, da stanuje v Rožni dolini. To pa je bilo skoraj vse. Vsi, ki so podpirali OF, so bili nezaupljivi. Težko je bilo zaupati mlademu dekletu, ki govori italijansko, kar je tedaj pomenilo, da je v stiku z okupatorjem. Ali je ni sovražnik poslal v tovarno? Vida se je zdela kar prelepa za tovarno in premlada, da bi ji bilo mogoče takoj zaupati.

Ena izmed nalog aktivistov v tovarni je bila, obdavičiti direktorja Loesarja. Prav pri tej nalogi se je Vida pokazala vredna zupanja. Priskrbela je gradivo, ki so ga uporabili, da je Loesar moral dati prispevek za gibanje.

Vida se je kmalu zelo priljubila delavkam. Bila je pristrčna, ljubezniva, tako da je bil vsakdo z njo v iskrenem razmerju. Ko je sprva še niso poznali in so bili previdni so jo hoteli preizkusiti. Vida je bila vselej pripravljena pomagati, nobene naloge se ni otesala. Ob neki priložnosti je dobila nalogo, naj prenese čez blok zavitek Poročevalca. Vida je prinesla liste mirno, zavite v italijanski časnik kar pod pazduho. Začeli so jo počasi povezovati. Prevzemala je čedalje več nalog in vse je opravila zadovoljivo, kakor da je samo po sebi umevno. Zdelo se je, da sploh ni poznala nobenega strahu. Kmalu je bila najdelavnejša v gibanju in zaradi tega so jo sprejeli v Partijo — osem dni pred smrtjo.

Tedaj so bile blokade že nekaj vsakdanjega. Dne 31. avgusta so blokirali Saturnus. Bilo je ob štirih popoldan, ko so črnosrajčniki nenadno navalili na tovarno od vseh strani. Delavce so izgnali na dvorišče. Vida je bila tedaj v pisarni. Pri njej je bilo mnogo gradiva, od časopisja do partijskih direktiv. Pred dvema urama je aktivistka prinesla v tovarno več izvodov Poročevalca in drugo gradivo. Vida je tedaj prevzela vso pošiljko, ker je hotela obvarovati pred nevarnostjo druge. Že, ko so delavstvo izgnali na dvorišče, je prihitela tja in prišepnila dvema sodelavcema tovarišu in tovarišici, naj bosta brez

skrbi, ter da se jima ni treba nič bati, da bi kaj izdala. To je storila prav tako pogumno, kakor je delala vselej kar se je drugim zdelo nevarno. Že tedaj je žvečila in požirala nevarno gradivo, ki bi pokopalo organizacijo v njeni tovarni. Niso mogli slutiti, da je tedaj kar mrgolelo agentov. Kmalu so prihrumeli tudi za Vido v pisarno, kjer je bilo še nekaj gradiva, ki ga Vida ni mogla tako hitro uničiti. Kazalo je, da so bili Italijani opozorjeni na Vido, ker so pridivjali v pisarno najprej k nji.

Dovolj je bilo, kar so našli pri nji. Navadno je Poročevalca spravljala kar v pisarniško omaro, na tramvaju pa je imela literaturo v rokah.

Po kratki preiskavi v pisarni so jo takoj prijeli in začeli delati zapisnik. Vida je presila tovarišico naj gre domov povedat, da so jo aretirali. Zaradi tega so pridržali še njeno tovarišico. To je bila Nada Sočanova, ki je ostala z Vido zastražena do večera v pisarni. Čb devetih so Italijani Sočanovo odposlali s stražo domov. Vse delavce, delavke in pisarniško osebje so tedaj Italijani s pomočjo izdajalcev preresetali: morali so iti v mimohodu ob izdajalcih, ki so izbirali žrtve izmed članov kolektiva v močnem siju žarometov. Z vsakim delavcem so šli agenti na dom in preiskali vsa stanovanja, na kar so vse odpeljali spet v tovarno, da so jih odbrali za zapore in taborišča.

Vida je bila v tistih usodnih urah, ko je bila že zapečatenjena njena usoda, tako mirna, kakor da se ni zgodilo prav nič posebnega.

Ko so prevažali druge delavce domov in delali pri njih preiskave potem pa jih spet vozili v tovarno ter jih odbirali ob sodelovanju izdajalcev, je Vida čakala v pisarni, da še ukrenejo z njo, kar so ji namenili. Mirno je jedla jabolko. Tiste, ki so jih odbrali od drugih kot zaznamovane, so zbrali pred vhodom v glavno pisarno. Tam so čakali skoraj celo uro. Končno so prišli črnosrajčniki pokriti s komedijantskimi kapami s »cofi«. Privedli so Vido iz pisarne. Bila je ogrnjena s plaščem. Za vratom je imela rdečo ruto. Lepi zlati lasje so se ji spuščali na ramena. Stala je zravnana pred tovariši in tovarišicami — mirno in z nekim posebnim slovesnim izrazom je pogledala vsakega posebej, ki je stal v ospredju. Nekateri so se čudili, kaj to pomeni, spet drugi pa so začutili, da jim je tako vlila zaupanje in da se je poslovila. Najbrž je želela, da bi se ne zmedli in ne prestrašili, ter da bi ostali neomajni borci do zadnjega diha. Vida je odšla. Ko je tovariše in tovarišice lahko zadnjič videla, se je ozrla in po stari navadi je pri tem stresla z glavo, da so ji lasje padli nazaj na ramena.

Že čez nekaj minut je zagrmela salva. Počilo je tako močno, da se je odkrušil omet z zida pisarne in padel na delavce, ki so čakali tam, da jih nasilniki odženejo v negotovost. Ena izmed tovarišic se je zgrudila nezavestna.

Fašisti so Vido zvezali na stolu in jo ustrelili. Usmrtitev je videl tudi eden izmed otrok — ki mu je bilo komaj kakšnih šest let. Vida si ni pustila zavezati oči pred ustrelitvijo. Tako mirno je gledala smrti v oči, da so celo nekateri moralci omahovali. O enem izmed njih so pripovedovali, da ni hotel streljati in da se je razjokal.

Takoj po ustrelitvi Vide so fašisti naložili odbrane delavce in delavke ter jih odpeljali. Vido so pustili privezano na stolu še naslednji dan. Niso dovolili, da bi ji ljudje prinesli cvetja. Italijani so se vedli v tovarni kakor roparji. Pokradli so vse, kar jih je zamikalo.

Fašisti so se naslednji dan pogovarjali in menda nalašč poskrbeli, da so naši ljudje to izvedeli, češ da bi Vide ne ustrelili, če bi hotela odgovarjati pri zaslišanju italijansko. Toda čeprav je znala italijansko, je rekla, da se bo zagovarjala slovensko.

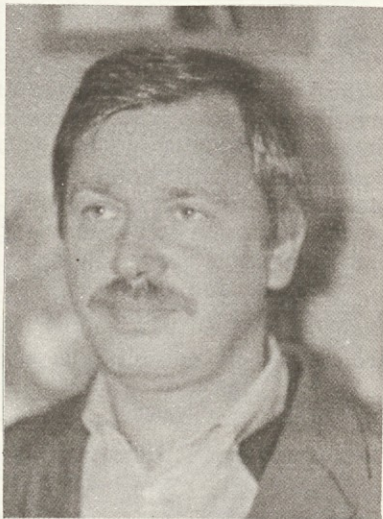
Po divjanju fašistov v Saturnusu so bili seveda nekateri ljudje preplašeni. Vendar je ostalo v tovarni še zmeraj precej pravih borcev, ki niso klonili. Izdajalci pa so tudi nadalje lovili svoje žrtve. Skušali so spraviti posameznike v zapore ali v taborišča, če že ne pred puške.

V kolektivu so bili ljudje še nadalje organizirani in so plačevali članarino za OF. Kako močna je bila organizacija pri Saturnusu — k čemur je nedvomno mnogo prispevala tudi Vida s svojo neustrašnostjo ter delavnostjo — vidimo že iz tega, da so razdeljevali po stotrideset do stoštrideset izvodov Poročevalca. Delavke so ga brale kar pri strojih. Mnogi so pogumno prevzemali posebne naloge. Tako so na primer v tovarni izdelovali tablice s številkami za avtomobile s katerimi so se vozili likvidatorji. To je bilo treba narediti v nekaj urah, ne da bi kdorkoli drug ob delavcu kaj slutil. Vrstila so se sabotažna dejanja. Iz tovarniškega skladišča je romalo marsikaj na teren za borce. Skratka kolektiv pri Saturnusu je ostal še nadalje borben. Vida je postala svetla zgradba in požrtvovalnosti. Delavstva ni bilo mogoče zastrašiti s krvavim nasiljem — še bolj so stisnili pesti in srca so jim ojeklenela v borbeni odločnosti.

Naša Vida je postala — naša, naš heroj, naša legenda.

MINIPIKRET

Miro Miklič (35) je vodja kontrole sprejema v TOZD Tovarna avtoopreme. V Saturnusu je zaposlen deveto leto.

Kje ste delali pred prihodom v Saturnus?

Pet let sem bil zaposlen pri Splošni plovbi Piran, v začetku kot asistent stroja, pozneje kot oficir stroja na ladiji dolge plovbe - v glavnem sem plul okrog sveta. Nato sem delal eno leto v podjetju IMP in sicer v kontroli Tovarne armatur in naprav v Ljubljani.

Ali bi lahko povedali, kakšna dela in naloge opravljate v Saturnusu?

Delo je predvsem organiziranje in vodenje del v kontroli sprejema; to se pravi, kakovostni sprejem vseh materialov in polizdelkov, ki jih dobavljajo domači in tuji proizvajalci za izdelavo žarometov in svetil. Delo je utečeno, ker smo že pred leti vpeljali integralno kontrolo kakovosti - to je posebni način kontrole po ameriški metodi military standard - in sicer s sodelovanjem Iskrinega Zavoda za

napredek dela. Kontrola je zares učinkovita, saj omogoča dobro sprotno preverjanje kvalitete, razvidna pa je tudi kakovost dobavljenih materialov oziroma polizdelkov skozi celo leto. Na koncu leta lahko na osnovi podatkov v kartoteki vrednotimo kakovost materialov oziroma polizdelkov in tako porazdelimo dobavitelje v dobre in slabe. Pri boljših lahko nato kontrolni postopek ublažimo, pri slabših ga moramo poostrižiti. V skrajnem primeru z nesolidnim dobaviteljem naslednje leto ne sodelujemo več. Lahko pa rečemo, da imamo v glavnem zelo dobre odnose oziroma uspešno sodelujemo s skoraj vsemi dobavitelji in kooperanti. To se nam v trenutni situaciji, ko primanjkuje veliko materialov, tudi obrestuje, ker imamo večkrat prednost pri nabavi.

Ali bi nam lahko za primer opisali kontrolo sprejema stekla za žaromet?

Kontrolorka vzame kartoteko za določeno steklo. V kartoteki se nahaja EKL 3 (evidenčni kontrolni list), na katerem je naveden datum prihoda pošiljke, dobavitelj, prevzemnica, količina, velikost vzorca in opomba - kjer je napisano, če je pošiljka sprejeta ali zavrnjena; drugi dokument v kartoteki je OIL (osnovni identifikacijski list), iz katerega je razvidna kvalitetna karakteristika, kvantifikacija kvalitetne karakteristike in kontrolni postopek - temu je priložen načrt stekla in navedena so merila, s katerimi se izvrši pregled. Najprej sprejemamo obliko stekla: tu lahko ugotovimo dimenzijska odstopanja in estetske napake, kot so mehurčki in risi. Drugi del kontrole pa sledi v svetlobnem laboratoriju, kjer kontroliramo optične karakteristike posameznih prizem na steklu in sicer v poprečnem paraboloidu s poprečno žarnico: tu lahko ugotovimo določene napake na orodju, ki jih pokažejo napake na prizmah, te pa povzročajo bleščanje žarometov. Če napake niso

kritične, dobavitelja le opozorimo, da napako pri naslednji pošiljki že odpravi - pošiljko z delnimi napakami pa obdržimo; v primeru pa, da so napake na steklih take, da bi naš kupec žarometov zaradi teh stekel pošiljko žarometov zavrnil, stekla reklamiramo, vendar skušamo rešiti reklamacijo v obojestransko zadovoljstvo.

Ste eden izmed družbenopolitično aktivnih Saturnužanov. Sli bi lahko našteali nekaj funkcij?

Sem namestnik sekretarja OOZK AO, član DS DO, član DS AO, predsednik OMRD AO, podpredsednik OMRD DO in predsednik združene delegacije za delegiranje v skupščine SIS vzgoja in izobraževanje, raziskovalne dejavnosti, kultura, zdravstvo in telesna kultura.

Glede na to, da sami aktivno sodelujete v naših samoupravnih organih, lahko verjetno tudi objektivno ocenite, če tudi drugi izvoljeni člani naših samoupravnih organov aktivno sodelujejo, oziroma če zastopajo interese svoje baze?

Mirno lahko rečem, da člani samoupravnih organov ne sodelujejo najbolje pri reševanju določene problematike, vzrok bi težko opredelil, vendar menim, da zadržanost velikokrat izhaja iz nerazumevanja problematike, delno pa se ljudje bojijo posledic, če bi svoje stališče napačno podali, oziroma če jih sodelavci ne bi pravilno razumeli.

Študirate ob delu. Ali nameravate ostati po končanem študiju na sedanjem delovnem mestu ali pa pričakujete razmestitev na drugo dela in naloge?

Leta 1978 sem diplomiral na prvi stopnji na VEKŠ Maribor, zdaj pa nadaljujem študij na drugi stopnji. Pripomnil bi, da zahtevajo sedanja dela in naloge srednjo izobrazbo in gotovo si želim, da bi svoje novo znanje uporabil v praksi pri ustreznih delih in nalogah, vezanih na sedanji študij; s Saturnusom imam sklenjeno pogodbo za študij ob delu, torej v Saturnusu rabimo take profile, glede na stabilizacijo, ko iščemo rešitve za delovna mesta z internimi razpisi in na dejstvo, da diplomiranih komercialistov v Saturnusu praktično nimamo, so dani vsi pogoji, da bom po končanem študiju opravljal dela in naloge, ki bodo ustrezale novi izobrazbi.

Kaj pa v prostem času?

Poleti se potapljam, rad imam športni ribolov, prostega časa in denarja pa je za razne konjičke zadnja leta bolj malo, saj imam družino, študiram ob delu, pa tudi hišo sem gradil.

Anamarija Plesničar

KADROVSKE NOVICE

ODHOD DELOVNE SILE

JULIJ

Mučič Milivoje	EM
Jerebič Dragica	AO
Hlebš Bogo	EM (JLA)
Tomšič Bojan	EM (JLA)
Matjažič Anton	OR (JLA)
Habjan Janko	EM
Pangeršič Janko	EM
Koščak Viktor	EM
Svetek Janez	AO

AVGUST

Smajič Rezija	AO
Dragan Joža	EM
Hršak Egon	EM
Zajec Vili	EM
Avramović Milka	AO
Stajkulović Zorica	AO
Gostimirovič Branka	AO
Matijašević Jozefina	EM
Jelenko Suzana	DSSS
Petrovič Stojana	EM
Vidic Drago	EM
Bokal Mirica	AO
Artnak Vasilija	DSSS (pokoj)
Širec Štefica	EM
Bartol Franc	AO
Blagojevič Dragica	EM

Đorđić Dušanka	AO
Jokić Smilja	AO
Jeršin Ana	EM
Jovičić Zorka	AO
Primar Nežka	EM
Selan Marta	AO
Susman Marjan	AO
Pavič Ivica	EM
Bogataj Stane	AO (pokoj)
Andrić Miladin	DSSS (pokoj)
Babnik Jože	EM
Kurteši Rustem	AO

PRIHOD DELOVNE SILE

JULIJ

Bartol Franc	AO (iz JLA)
Pintar Marija	EM
Prašnikar Vili	OR
Erceg Ranko	AO (iz JLA)
Vrhovnik Jurij	AO (iz JLA)
Plešič Janez	OR
Dragan Joža	EM

AVGUST

Podobnik Janez	OR
Teofilović Radojko	OR
Pintar Roman	OR
Knez Andrej	OR

Slika, ki vam jo predstavljamo je posneta v TOZD avtoopremi. Zbrani na njej so sodelavci delavnice za vzdrževanje. Takole so se zbrali, da bi naredili spominski posnetek ob odhodu vodje vzdrževalne delavnice tov. BOGATAJ Staneta v zaslužni pokoj.

Tov. Bogataj je opravljal dolžnost vodje delavnice 18 let in je zaupano delo opravljal z vso odgovornostjo in

čutom gospodarnosti. Ob njegovem zaslužnem odhodu v pokoj mu želimo vsi v vzdrževanju avtoopreme in še drugi sodelavci, da bi ga še dolgo užival zdrav in zadovoljen.

Istočasno pa vam predstavljamo novega vodjo vzdrževalne delavnice tov. Zajec Slavkoto, ki mu želimo vzdrževalci v naši sredini prijetno počutje in mnogo uspehov.

IZVRNJENE

Humor umre, ko klovn postane šef.

KARAVANSKA

Že dolgo se ne delimo več na »proklete izkoriščevalske kapitaliste« in izkoriščane reveže. Pravijo, da nič več ni gospode, pa tudi raje ne. Pravijo, da smo vsi v eni karavani, ki se ji reče delovno ljudstvo. Že res, toda še vedno se v tej karavani eni vozijo, drugi pa so vpreženi. Poleti se karavana razpotegne od Ljubljane do Grčije. Nekateri, ki vse to vidijo začnejo lajati. A stari rek pravi: »Psi lajajo, a karavana grabi naprej«.

MOŽGANSKE

Nekateri imajo to hibo, da jim zelo počasi rastejo modrostni zobje. Med čakanjem se najraje vsedejo v kak stolček in zaspijo. Zaradi reelekcije se morajo vsaka štiri leta presesti.

MESA je vse manj, zato mu, po zakonu ponudbe in povpraševanja, cena raste. Kar zadeva možgane ta zakon ne drži - tudi njih je vse manj, toda cena jim pada. Zato se nekateri najraje delajo neumni.

Ljudje se delijo na pametne in resne. Med slednjimi so najhujši bedaki tisti, ki jim je konjček »iskanje pravic«.

Le »gobezdači« nimajo svojemu značaju primerne delovne mese - najdeš jih lahko povsod.

POGOVORI

Na dvorišču

- Ja, tovariš urednik...kdaj bo izšel časopis?
- Kateri časopis? Vsak dan jih izide cela kopica...Kaj bi še radi?
- Kaj se izmikate tovariš urednik? Naš, naš Glas Saturnusa, kdaj bo izšel?
- Naš!!! Jaz, ti, on, mi, vi, oni; moj, tvoj, njegov, naš, vaš, njihov...! Že vem: Jaz bi moral v imenu MI narediti NAŠ časopis. Tako bi dobili Naš skupni saturnuški Glas, v katerem bi kikrikal le jaz...
- Zato vas plačujemo tovariš! Jaz konzervo, vi pa časopis...
- Pa res. Imate mogoče kakšne škarje, pa zapiralko za posodit...?
- Spet se izmikate! Ne rabimo mi tistega vašega »krojenja« tja v en dan. ONI, saj veste kdo so ONI, naj povejo... Oni so dolžni informirati nas delavce »o vsem kar zadeva naše delo«. Vas plačujemo, da jih vprašate! Za nas delavce je pomembno, da se naliva čisto vino, ne pa »bavanda«.

Po telefonu

- Halo! Komercialni bife?
- Ja. Koga pa želite?
- Tovariša glavnega in odgovornega natakarka v sektorju limenih pladnjev.
- Tovariš je na dopustu, namestnika vam dam.
- Ne, ne... Že vem odgovor: Brez šefa nobenih informacij. Dajte mi raje tovariša K.
- ... Kaj bi radi?

- Veste...tukaj urednik interne-ga glasila. Pred petnajstimi dnevi sem poslal Vam, tovarišu R.. tovarišu B.. tovarišu V... in še nekaterim listke z vprašanji. Veste, delavce zanima kako bo z zadevo...
- Spomnim se, pa ne vem kam sem ga vtaknil. Nimam zadaj časa tovariš. Drugič. Drugič.
- Oprostite tovariš, toda vi ste po členu xy zakona o združenem delu dolžni informirati delavce o Sproti!
- Nič mi ne boste grozili tovariš urednik. Jaz vam delam uslugo zato raje potrpite...
- Kakšno uslugo? Kar mene zadeva popolnoma jasno in znano mi je vse kar boste napisali...
- Potem pa sami napišite, jaz že ne bom, niti črke.. Kdo pa še danes bere to vaše glasilo. Nihče. Le zaradi križanke ga ljudje vzamejo...
- Dobro. Sam bom napisal, pa še pristavil, da vi niste hoteli..
- Počakajte malo! Pazite kaj pišete, saj to berejo po celem kolektivu, pa še naši upoko-jenci in poslovni partnerji. Raje pustite vse pri miru. Zakaj vznemirjati ljudi? Objavite športne novice, pa kadrovske, pa križanko, pa sklepe delavskih svetov, pa poročila družbenopolitičnih organizacij... Ostalo naj bodo pesmi naših zaljubljenih mladih delavk. Tako bo za vse najboljše... Vse to zapakirajte v embalažo, ki se spodobi za naš renome.
- Pameten nasvet. Tako bodo vsi zadovoljni z mojim delom in sploh ne bo pomembno vprašanje: Ali je lahko časopis produktiven. Bo že držalo, da je produktivno tisto delo, ki nikogar ne prizadene. Volk sit in koza cela. Koga skrbi ali je koza lačna, važno je, da volkovi tulijo kadar se jim zljubi.

Natečaj

V 19. številki Biltena smo zapisali: Informativna služba organizira Natečaj za najboljše fotografije in literarne prispevke (reportaže, pesmi, humoreske ipd.). Obljubili smo, da bo v tej številki Glasa Saturnusa podana obsežna informacija o namenu in načinu izvedbe natečaja.

Predvsem je potrebno poudariti, da ne gre za enkratno dejanje z »zadnjim datumom (kakor je to v navadi pri podobnih akcijah), temveč za začetek zbiranja in publiciranja umetniških stvaritev članov kolektiva, kar naj bi potekalo čez celo leto.

Akcija ima več namenov; naštejmo le nekatere:

- prispevati k oživljanju kulturnega življenja v kolektivu (izhajamo iz ugotovitve, da je to življenje, vsaj kar zadeva okvir DO Saturnus, popolnoma »mrtvo« ter, da je vsaka pobuda, ne glede na skromne možnosti, dobrodošla);
- obogatiti in popestriti vsebino internega glasila s prispevki čim širšega kroga sodelavcev kolektiva (Uredništvo bo nenehno stremelo k spodbujanju občutka da gre za glasilo, ki nam ga ne »servira« nekdo, temveč ga »izdelujemo« vsi skupaj);
- ponuditi vsem članom kolektiva prostor in možnost, da širšemu krogu ljudi predstavijo svoje stvaritve.

- vsak mesec bo v Glasu Saturnusa objavljena fotografija meseca;
 - druge fotografije (predvsem tiste, ki neposredno zadevajo delo in življenje članov kolektiva, bodo tudi našle prostor na straneh glasila);
 - ko bo na naš naslov prispelo zadostno število fotografij, bomo organizirali razstave po TOZD-ih;
 - pisanim prispevkom bo namenjena najmanj ena stran vsake številke internega glasila;
 - predvidena je tudi ustna predstavitev v obliki takoinredstavljenih literarnih večerov.
- Za vse prispevke objavljene v Glasu Saturnusa bodo avtorji prejeli običajne honorarje obogatene s posebnim dodatkom-nagrado.

Pa pogumno v roke fotoaparate in peresa - v uredništvu Glasa Saturnusa nimamo košev za odpadke.

Še nekaj besed o načinu izvedbe natečaja.

Pisane prispevke (napisane ali natiptkane v katerem koli jeziku narodov in narodnosti Jugoslavije) ter fotografije (ne glede na format in tehniko) pošljite na naslov: Informativna služba DO Saturnus. Ob železnici 16. Ljubljana. Prispevke podpišite in navedite TOZD v katerem delate ali naslov (upokojenci).

Način publiciranja in predstavljanja prispevkov:

Vsem sodelavkam in sodelavcem Saturnusa se najtopleje zahvaljujem za darila, ki sem jih prejel pri odhodu v pokoj. Hkrati bi želel poudariti, da mi bo 22 let dela v Saturnusu ostalo vedno v najlepšem spominu.

Janez Lunar

Nadaljevanje s st. 10

NOGOMETNA TEKMA SUHI - DEBELI

Za zaključek športnih iger je bila odigrana tekma Suhi - Debeli. Medtem, ko letos ni prišla tako do izraza telesna teža med debelimi in suhimi, pa so suhi poskrbeli za presenečenje. Ekipo debelih so premagali z rezultatom 7:2 - toliko golov v zgodovini tekem debeli še niso prejeli.

Debeli so imeli smolo pri streljih na gol suhih, saj so Slakove okončine preusmerjale let žoge, omenimo naj, da tudi Jug ni pustil vsem strelom vstop v vrata debelih. Debeli so kljub svoji teži poraz kar prenesli in so ob vrčku piva priznali premoč suhim.

Po končanem dopoldanskem delu tekmovalja in pred tekmo Suhi - Debeli je bila slavnostna podelitev priznanj. Pri tekmovaljih za po-

sameznike smo od prvega do tretjega mesta podelili medalje in diplome, pri tekmovaljih ekip pa prehodne pokale, na katere bodo zmagovalci vgravirali ime svoje ekipe.

Glas Saturnusa izdaja DO Saturnus, 61000 Ljubljana, Ob železnici 16, telefon 44-466.

Glavni in odgovorni urednik Ljubiša Savovič, dipl. novinar.

Uredniški odbor: Marjan Dobrilovič, Bogomir Jaklič, Boris Jenko, Franc Lubi, Adolf Majnik, Edo Martinčič, Zdravko Petrič, Ksenija Princič, Dragica Zupančič.

Tisk: Saturnus; oddelek tiska na papir. Po mnenju Sekretariata za informacije IS Skupščine SR Slovenije, št. 412-1x72 z dne 8.9.1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.

tekmovanja

KOVINARJI POMERILI ZNANJE IN SPRETNOST

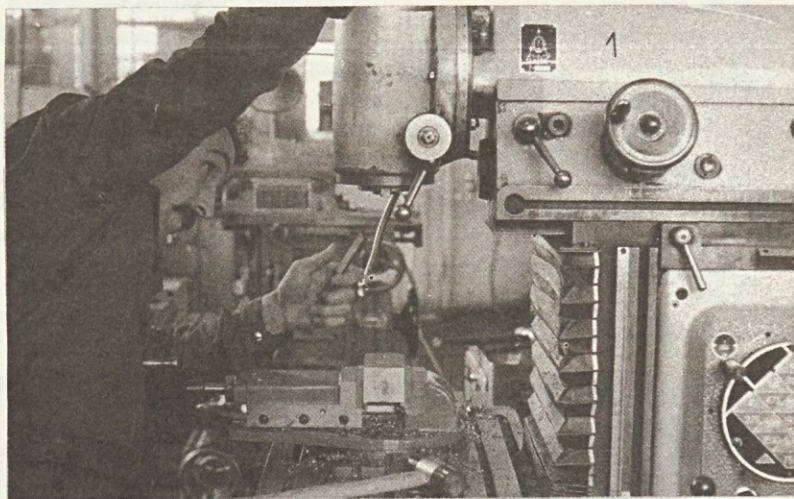
18. septembra je v prostorih naše strojne orodjarne potekalo delovno tekmovanje moških kovinarjev. Tekmovanja se je udeležilo sedem strugarjev in šest rezkalcev dveh delovnih organizacij - Saturnusa in Indosa.

Temeljno vodilo organizatorjev tekmovanja je bilo dejstvo, da samoupravni razvoj naše družbe terja vsestransko in celovito izobraževanje delovnih ljudi.

Tako so preizkus znanja in usposobljenosti kovinarjev ni zadržal le na preverjanju praktičnih delovnih sposobnosti. Tekmovalo se je tudi v poznavanju samoupravnega sistema, varstva pri delu ter teoretičnem poznavanju mehanske tehnologije.

Samo tekmovanje sodi v okvir predtekmovanj za republiško in zvezno srečanje kovinarjev, ki bo med 10. in 12. oktobrom v Litostroju. Srečanj v Litostroju se bosta udeležila najboljši rezkalec ter najboljši strugar z občinskega tekmovanja. Naj takoj povemo, da sta to Bogo Goršič (rezkalec Saturnusa) in Vlajko Grahovec (strugar iz Indosa).

Med tekmovanjem so našo strojno orodjarno obiskali tov. Marjan Moškrič, predsednik Skupščine občine Ljubljana-Moste-Polje, tov. Jože Kavčič, predsednik Občinskega izvršnega sveta, tov. Andrej Vlahovič, predsednik OSZS ter tajnik Občinskega odbora zveze sindikatov Vinko Franja.

REZULTATI TEKMOVANJA REZKALCEV

1. Bogo Goršič (Saturnus)
2. Edo Lampič (Saturnus)
3. Sašo Kralj (Saturnus)
4. Miro Kamnar (Saturnus)
5. Dobrivoje Simić (Indos)
6. Ljubiša Popović (Indos)

REZULTATI TEKMOVANJA STRUGARJEV:

1. Vlajko Grahovec (Indos)
2. Franc Hribar (Saturnus)
3. Tomaž Malus (Saturnus)
4. Bogdan Mohar (Indos)
5. Zvone Miklič (Saturnus)
6. Janez Plešič (Saturnus)
7. Boris Zupančič (Indos)

šport, rekreacija

RAZIGRANO KODELJEVO

Etelka Čečelič

Prve športne aktivnosti v naši delovni organizaciji zasledimo že pred tridesetimi leti. Hkrati s splošnim povojnim razvojem delovne organizacije je tudi šport doživljal preobrazbo. Nekako pred tridesetimi leti se je šport začel »seliti« iz klubov (TVD Partizan) v delovna okolja, kajti vse bolj se je uveljavljalo spoznanje, da se rekreacija delovnih ljudi ne more omejiti le na nekajletno sodelovanje v klubih. Potreba po rekreativni obliki telesnih aktivnosti, ki lahko zadovolji potrebe ljudi različnih starosti, je narekovala reorganizacijo dotedanjih oblik organiziranosti telesne kulture. S tem so ustvarjeni pogoji za uveljavljanje športa v delovnih organizacijah, kjer so se vse bolj pogosto ustanovljala športna društva z velikim številom članov. Pomembna oblika organiziranja športnih aktivnosti in tekmovanj so postale takoimenovane delavske športne igre. Iz leta v leto je organizacija teh iger postajala težja in hkrati dražja. Prav zaradi naraščajočih stroškov udeležbe je marsikatero majhno podjetje ostalo zunaj teh aktivnosti. Delavske športne igre so počasi prerasle v razne »-ijade«, stroški pa so še naprej rasli zlasti zaradi prizadevanja organizatorjev, da bi bile njihove igre tehnično in organizacijsko boljše od poprejšnjih. Kritik na račun teh »spektakularnih« srečanj, ki so jih velike delovne organizacije vse bolj uporabljale v propagandne namene, je izrečeno že veliko. Tu bi le ugotovili, da je tak pristop k masovni telesni kulturi povzročil vse večje potiskanje manjših delovnih organizacij na rob športnodogajanj.

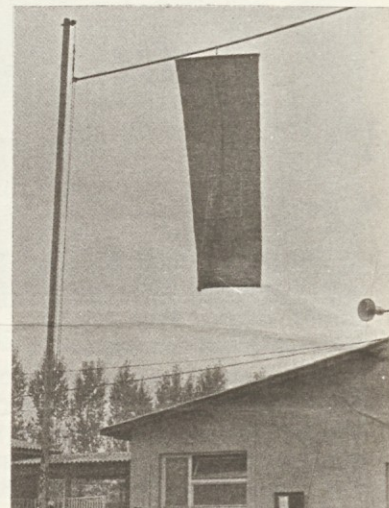
In kako je z našo delavno organizacijo?

Aktivni športniki našega kolektiva se že nekaj let trudijo organizirati športne igre. Letos smo se na seji Izvršnega odbora ŠRD Saturnus, odločili, da organiziramo take igre le za delavce našega kolektiva. Igre naj bi bile skromne, zaradi pomanjkanja denarja. Ker nimamo primernih športnih objektov, smo zaposlili ŠD Slovan za pomoč pri organizaciji.

Športno društvo Slovan nam je odstopilo objekte ter ponudilo pomoč pri organizaciji in izvedbi iger.

Posamezne sekcije ŠRD Saturnus vsako leto prirejajo sindikalne tekme z namenom, da bi se v športno življenje naše delovne organizacije vključilo čimveč zaposlenih. Z organizacijo prvih športnih iger Saturnusa želimo preseči to razdrobljenost tekmovalnih aktivnosti. Igre naj bi postale tradicionalna oblika športno rekre-

ativne dejavnosti v kolektivu. Povedali smo že, da so toletne športne igre organizirane bolj skromno. V naslednjih letih naj bi program popestrili s kulturnimi programi, z razstavami različnih ustvaritev naših delavcev in podobno. Skratka, igre naj bi postopoma prerasle v organizirano obliko zabave, sprostitve in razvijanja tovarištva v kolektivu, kar je tudi osnovni namen podobnih manifestacij.

Datum: 20. september 1980 ob 8.30 uri

Kraj: Športni park Kodeljevo

Organizator: Športno-rekreativno društvo Saturnus in športno društvo Slovan

Tehnično vodstvo: Levičnik Matjaž
Čečelič Jože
Hribar Mojca
Savovič Ljubiša
Selan Brane
Čečelič Etelka

Organizacijski odbor:

Fattori Vojko
Čečelič Etelka
Vodje sekcij ŠRD
Saturnus

Prišla je sobota, težko pričakovani dan. Prvič v povojni zgodovini saturnškega športa smo organizirali športne igre DO Saturnus.

Danes, ko so rezultati in spomini iger še sveži, lahko hvalimo in tudi kritiziramo. Pohvale vredno je delo organizatorjev, ki sta se trudila, da bi igre potekale tekoče, s čim manj zastojev in nezadovoljstva nastopajočih in maloštevilnih gledalcev. V imenu ŠRD naj se zahvalimo tistim članom kolektiva, ki so se ne le prijavili za tekmovanje, temveč so tudi prišli na športno prizorišče in v medsebojnih bojih športno zmagovali in prenašali poraze. Moto delavskih športnih iger je sodelovanje in množična udeležba, ne pa za vsako ceno zmagati.

PRVE ŠPORTNE IGRE SATURNUSA

Zahvaljujemo se ŠD Slovan, ki nam je za ta dan omogočil uporabo športnih objektov in poslovnih prostorov. Hvala za prijetno okrasitev z zastavami in za glasbo, kar vse je pripomoglo k vzdušju iger, čeprav so se začele povsem drugače kot smo predvidevali.

Žal se nam je zataknilo že pri sami otvoritvi. Člani, ki so bili prijavljeni po disciplinah, so prihajali ob v naprej določenih urah, ne pa tudi na otvoritve. Ob zvokih koračnice so prisotni udeleženci zakorakali združeno po TOZD-ih za tablami z napisi posameznih TOZD-ov v športno dvorano in se ustavili v kolonah.

Z besedami dobrodošlice, zahvale in pozdrava udeležencem je predsednik ŠRD tov. Fattori Vojko slavno otvoril prve športne igre. Žal iger po pričakovanjih ni odprl glavni direktor, kakor tudi ne predstavnik OOZS sindikata.

Kot so opazili udeleženci sami, so bile te prve športne igre resnično v pravem pomenu besede delavske športne igre, saj niso bili prisotni niti vodilni in tudi ne vodstveni organi, torej tisti, ki režejo debelino rezine kruha za šport in rekreacijo v naši DO. Za nekatere je pač lov na polhe pomembnejši dogodek kot (1.) športne igre našega kolektiva.

Kritike vredno besed je urnik tekmovalnih posameznih disciplin. Nekaj disciplin, kjer se je tekmovalo posamično, se je začelo ob isti uri, kar je bilo neugodno za Saturnužane, ki so se prijavili za sodelovanje v več disciplinah. Vsem naenkrat pač nismo mogli ugoditi, ker bi se ves program preveč zavlekel. Zaradi neugodnega urnika tudi nekatere ekipe niso bile popolne, nekatere pa niso bile kompletne zaradi neudeležbe članov prijavljene ekipe.

Udeležencem so igre pobrale mnogo kalorij, tako da z eno porcijo hrane (kos kareja in 5 čevapčičev pečeno na ražnju) niso bili vsi zadovoljni. Organizacijski odbor je upošteval varčevalne ukrepe stabilizacije in predvidel le eno porcijo za vsakega udeleženca. Tisti, ki so ostali po zaužitju te porcije lačni, pa so upoštevali varčevalne ukrepe v svojih žepih.

V času tekmovalja je neumorno delala press služba. Zaradi zamujenega pričetka iger se je ves program nekoliko potegnil, zato so morali udeleženci na razglasitev rezultatov še malo počakati. Rezultati so prihajali v press službo, kjer so jih vodje tekmovalj še kvalificirali po vrstnem redu, nato so bili rezultati prenešeni na tiskarske matrice in tik pred razglasitvijo so udeleženci že imeli Športni bilten z vsemi rezultati v rokah.

REZULTATI PO DISCIPLINAH:

Prva disciplina v programu športnih iger je bila plavanje. Plavalci so svoje moči preizkusili že 28. 9. 1980, kajti od prvega septembra so letni bazeni zaprti. Žal je bila udeležba zelo skromna glede na tisto število članov, ki koristijo vstopnice za zimski bazen. Med prisotnimi smo opazili, da so se prijavili resnično samo rekreativci, kajti prvo dolžino so vsi zlahka premagali, zataknilo se je pri drugi dolžini, pri plavanju proti cilju, kjer je sapa pojenjala.

II. kategorija od 25 do 35 let

1. ŽABJEK Janez (AO) 1:20,7 sek
2. KRUSIČ Franc (AO) 1:35,0 sek
3. FATTORI Vojko (EM) 1:38,9 sek

III. kategorija od 35 do 45 let

1. JAKIČ Tone (OR) 1:35,4 sek

ŠAH

Zaradi delavske olimpijade Jugoslavije v šahu, smo tekmovalje izvedli že 17. in 18. t.m. v sejni sobi DO. Moški so se kar številno odzvali, medtem ko so ženske verjetno že omagale na stopnišču, saj jih na prizorišče stare perzijske igre ni bilo. Predtekmovalje je bilo odigrano s šahovskimi urami z eno uro časa za posameznika za dokončno partijo, v finalu pa so odigrali brzopotezni turnir s 5 minut časa za posameznika do zaključne partije.

1. OCVRK Peter (OR) 5,5 točk
2. HRIBAR Franc (OR) 4,5 točk
3. PAULIN Franc (OR) 4 točke

TEKI

v teku na 100 m so nekateri udeleženci kar zaslutili hudo konkurenco, zato so dali vse od sebe, v tretji in drugi kategoriji pa smo imeli občutek, da vsak želi zmago. Rezultat vlaganja moči je naslednji:

IV. kategorija nad 45 let

1. TRINKAUS Franc (EM) 15,01 sek

III. kategorija - od 35 do 45 let

1. LAMPIČ Edo (OR) 13,46 sek
2. MATJAŽ Andrej (DSSS) 13,49 sek
3. KRALJ Sašo (OR) 14,41 sek

II. kategorija - od 25 do 35 let

1. SEFERAGIČ Sakib (AO) 12,73 sek
2. KRULEJ Marko (AO) 12,75 sek
3. CVETKO Ivan (EM) 12,88 sek

I. kategorija do 25 let

1. BLATNIK Borut (AO) 11,89 sek
2. ŽITNIK Marko (EM) 13,57 sek
3. VRHOVNIK Jure (AO) 13,58 sek

Kakor vidite bi bila situacija pri določanju vrstnega reda zelo kočljiva, če ne bi bilo elektronskega merjenja.

V teku na 800 m pri rezultatih ni šlo tako na tesno, medtem, ko je bilo pri tekmovalcih povsem drugače. Po zagnanem štartu so zadnjih 200 m v večini vlagali še zadnje atome moči, ki pa so se v odmorih do pričetka druge aktivnosti zopet obnovili.

III. kategorija - od 35 do 45 let

1. MATJAŽ Andrej (DSSS) 2:55,38 s
2. KRALJ Sašo (OR) 3:00,77
3. KRISPER Tone (OR) 3:45,23

II. kategorija - od 25 do 35 let

1. SAVOVIČ LJUBIŠA (DSSS) 2:23,46 s
2. ŽABJEK Janez (AO) 2:25,82
3. SLAK Ladislav (EM) 2:34,31

I. kategorija - do 25 let

1. KOREZ Jože (AO) 2:15,18 s
2. ŽITNIK Marko (EM) 2:45,27

TENIS

Po napetih igrah parov se je izoblikoval naslednji vrstni red:

1. ZAKRAJŠEK Brane (AO)
2. VOKAL Jure (EM)
3. FATTORI Vojko (EM)

STRELJANJE

Po petih poizkusnih in dvajsetih streljih za oceno se je pokazalo, kdo je imel mirno roko, mirne živce, kar največ koncentracije in športne sreče.

Moški:

1. KRULEJ Marko (AO) 178 krogov
2. PUSTAVRH Roman (EM) 171 krogov
3. KOBILICA Dimitrij (EM) 165 krogov

Ženske:

1. KORDIŠ Marija (AO) 70 krogov
2. RADIČ Ljuba (AO) 8 krogov

NAMIZNI TENIS

Po sistemu igranja na izpadanje so si medalje priborili:

1. ŽNIDARŠIČ Stane (OR)
2. LJUBELJŠEK Mitja (AO)
3. ŽABJEK Janez (AO)

KEGLJANJE

Za to panogo lahko povemo, da je bila številno najbolj zastopana. toliko udeležencev si v prihodnjih letih želimo v vsaki disciplini.

Ženske:

1. HORVAT Marija (AO) 155 kegljev
2. ADŽIČ Ana (AO) 139 kegljev
3. SIMIKIČ Slavka (AO) 129 kegljev

Moški:

1. HRIBAR Franc (OR) 209 kegljev
2. LAMPIČ Edo (OR) 206 kegljev
3. LOVŠIN Jože (AO) 203 kegljev

BALINANJE

Čeprav imamo za nastope v trim ligi le 5 - 6 tekmovalcev, smo na igrah spoznali, da je v naši sredini kar precej balinarjev. Po dvodnevnem srditem boju so zmagali najboljši med dobrimi.

1. JEROM Henrik (EM) 2 točki
2. TRONTELJ Lojze (OR) 1 točka
3. CVETKO Ivan (EM) 0 točk

MALI NOGOMET

Kot je že v navadi, je bilo za nogomet največ prijavljenih ekip - 8. Brez konkurence je bila ekipa Čisto vino, prijetno pa je presenetila ekipa DSSS, ki se je prvič zbrala v tej sestavi in je pokleknila šele v finalu.

Vrstni red prvih treh:

1. Čisto vino - Zalog, TOZD Tovarna embalaže
2. DSSS
3. TOZD Tovarna avtoopreme

KOŠARKA

V košarki sama tehnika in uigranost ekip nista prišli do izraza, medtem ko je prevladovala volja do igranja in zmage. Igralci ekip Orodjarna I. in Orodjarna II. pa so se spustili v ogorčen boj za premoč v sami TOZD, kajti drugih ekip ni bilo na terenu.

1. TOZD Orodjarna in vzdrževanje I.
2. TOZD Orodjarna in vzdrževanje II.

VLEČENJE VRVI

Kot zadnja je bila na sporedu panoga vlečenje vrvi. Panoga, v kateri je najpomembnejša moč in teža. Ekipe so se uvrstile takole:

1. TOZD Orodjarna in vzdrževanje
2. DSSS
3. TOZD Tovarna avtoopreme

